

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

KOMPARACE SYSTÉMŮ PROSTUPNÉHO

BYDLENÍ V ČR 2014

Bakalářská práce

Obor studia: Sociální práce

Autor: Vít Laštovica

Vedoucí práce: Mgr. František Znebežánek Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně na základě použité literatury a ostatních zdrojů informací, které jsou v této práci uvedeny.

V Olomouci dne 28. listopadu 2016

Vít Laštovica _____

Poděkování patří vedoucímu práce za pružnou a vstřícnou podporu při psaní této práce a své manželce za trpělivost a laskavost, kterou projevila.

Děkuji Vám

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část	8
1.1 Přístupy k podpoře bydlení.....	8
1.1.1 Housing Ready	8
1.1.2 Housing First.....	9
1.1.3 Housing Ready a Housing First v průniku	9
1.1.4 Housing Ready a Housing First v kontrastu	10
1.2 Pojem prostupné bydlení a jeho právní úprava v ČR.....	11
1.2.1 Pojem prostupné bydlení.....	11
1.2.2 Prostupné bydlení jako název.....	12
1.2.3 Právní úprava prostupného bydlení.....	13
1.2.4 Struktura prostupného bydlení	14
2 Praktická část	16
2.1 Cíl výzkumu	16
2.1.1 Výzkumný problém.....	16
2.1.2 Konkretizace cíle.....	16
2.1.3 Výběr metody a techniky výzkumu	17
2.2 Pilotní studie	19
2.2.1 Výzkumné otázky.....	19
2.2.2 Výběr respondentů	19
2.2.3 Metodologie sběru dat.....	20
2.2.4 Realizace pilotní studie	22
2.2.5 Interpretace dat.....	24
2.3 Kvantitativní výzkum	31
2.3.1 Hypotézy	31
2.3.2 Operacionalizace hypotéz a vytváření dotazníku.....	31
2.3.3 Výběr respondentů	41
2.3.4 Realizace kvantitativního výzkumu	42
2.3.5 Interpretace dat.....	42

Závěr	47
Seznam použité literatury	48
Internetové zdroje	49
Seznam symbolů, zkratk a pojmů	50
Seznam tabulek	51
Seznam příloh	52

Úvod

Bakalářská práce, kterou držíte v rukou, je věnována prostupnému bydlení a dvěma filozofickým přístupům, ze kterých prostupné bydlení vychází. Cílem práce je poskytnout porovnání systémů prostupného bydlení, nejen mezi sebou, ale především ve vztahu ke zmiňovaným nadřazeným filozofickým přístupům. Nebo jinými slovy, cílem je u prostupného bydlení zjistit v čem se přibližuje k jednomu nebo druhému filozofickému přístupu a tato zjištění u různých systémů prostupného bydlení porovnat mezi sebou.

Je na místě předeslat, že práce není zaměřena na historický vývoj ani zevrubné popisy jednotlivých systémů prostupného bydlení, jejich zeměpisných specifik, nebo konkrétní nastavení pravidel. Od počátku do konce se budeme pohybovat převážně na teoretické rovině vztahu mezi systémy prostupného bydlení a jejich východisky, přístupy. Filosofické přístupy se jmenují Housing Ready a Housing First.

Tato bakalářská práce je svou strukturou rozdělena na Teoretickou a Praktickou část, praktická část se dále dělí na pilotní výzkum a kvantitativní výzkum. Tímto způsobem je práce rozdělena na tři vzájemně provázané části o srovnatelném rozsahu.

V první kapitole, která se jmenuje Přístupy k bydlení, je věnován prostor přístupům Housing Ready a Housing First, což jsou přístupy podpory bydlení. V další části této kapitoly se budeme věnovat jejich vzájemnému vztahu – nejprve rovině prolnutí, následně jejich vzájemnému kontrastu.

Ve druhé kapitole, nesoucí název Pojem prostupné bydlení a jeho právní úprava v ČR, bude nejprve vymezen pojem prostupné bydlení a následně o něm budeme hovořit jako o užívaném názvu. Nakonec se budeme v této kapitole věnovat legislativnímu ukotvení tématu prostupné bydlení a struktuře prostupného bydlení.

Do praktické části práce uvádí čtenáře vymezení výzkumného problému, vymezení cíle práce a popis výběru metod a technik výzkumu. K vypracování práce byla zvolena kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu neboť k volbě pouhé kvantitativní metody není v současné době dostatečné množství odborné literatury, ze které by mohla práce rozumně čerpat.

Realizace výzkumu počíná pilotní studií. Jejím plánováním, stanovením okruhu respondentů a volbou techniky. Pilotní studie, její realizace, vytváří podmínky pro další pokračování výzkumu a to především prostřednictvím stanovení výzkumného rámce v podobě hypotéz pojmenování proměnných a znaků, kterými se provádí kvantitativní komparace systémů dostupného bydlení.

V souvislosti s touto bakalářskou prací byly realizovány dva návazné výzkumy. Jeden kvalitativní prostřednictvím rozhovoru a jeho analýzy v rámci pilotní studie a jeden kvantitativní prostřednictvím dotazníku.

Data a výstupy pilotní studie slouží především k realizaci kvantitativního výzkumu. Následně kvantitativní výzkum slouží primárně ke sběru a vyhodnocení dat, díky kterým bude moci proběhnout komparace jednotlivých zkoumaných systémů dostupného bydlení mezi sebou.

1 Teoretická část

1.1 Přístupy k podpoře bydlení

Škála nástrojů bytové politiky je široká a každý nástroj je zaváděn pro řešení problémů určité doby. Zavádění těchto nástrojů mnohdy není dostatečně pružné mimo jiné i proto, že se často potýkáme s nedostatkem vědeckých publikací vztahujících se k danému tématu.¹

Nedostatek odborné literatury v oblasti podpory bydlení budeme v této práci kompenzovat elektronickými zdroji.

V současné době jsou často diskutovány dva stěžejní modely přístupů k podpoře bydlení pro domácnosti, které nejsou schopny zajistit a udržet si přiměřené a kvalitativně standardní bydlení sami. Hovoříme o přístupech Housing Ready a Housing First.² Pojdme se nyní zaměřit na výklad jejich principů.

1.1.1 Housing Ready

Snopek a Matoušek uvádí, že přístup Housing Ready zpravidla sestává z více úrovní bydlení, přičemž jednotlivé úrovně se mezi sebou liší komfortem, standardem, mírou samostatnosti a kontroly i jistoty bydlení. Samostatné bydlení získává klient až ve chvíli, kdy je na něj připraven. Kritérium připravenosti klienta na samostatné bydlení je posuzováno buď podle modelu osvojení kompetencí k udržení samostatného nájemního bydlení, nebo podle modelu vyřešení problémů, které přímo nesouvisí s udržením bydlení. Stěžejním principem přístupu Housing Ready je tedy podle Snopka a Matouška prvek přípravy klienta na samostatné bydlení. To klient získá až na konci dlouhé cesty jako „odměnu“, výměnou za dodržování pravidel.³

---

¹ LUX, M. *Bydlení - věc veřejná*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-12-1 287 s. Sociální aspekty bydlení v České republice a zemích Evropské unie s. 11.

² SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení*. 1. vyd. Praha: ASTRON studio CZ, a.s., 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. Kapitola 6. Z výzkumů a analýz s. 64-65.

³ *Taméž*.

1.1.2 Housing First

Podle nevládní neziskové organizace působící na území Spojených států Amerických, National Alliance to End Homelessness, je Housing First přístup orientovaný v první řadě na naplnění potřeby bydlet. Teprve v návaznosti na další vyvstávající potřeby klienta je pružně reagováno poskytováním dalších služeb. Přístup je determinován třemi základními prvky, kterými jsou: Zaměření na pomoc jednotlivcům a rodinám v přístupu a udržení trvalého nájemního bydlení tak rychle, jak je to možné a bez časového omezení, poskytování palety služeb na podporu stability bydlení a individuálního blahobytu na základě aktuálních potřeb a uzavření nájemní smlouvy namísto povinného dodržování léčby nebo pravidel služeb.⁴

1.1.3 Housing Ready a Housing First v průniku

Oba přístupy Housing Ready i Housing First považují Snopek a Matoušek za ideálně-typické modely, klíčové myšlenky.⁵ Stejně tak Lux, Mikeszová a Sunega ve své publikaci již dříve uvedli, že doslovné rozlišování uvedených přístupů by bylo příliš zjednodušující. Realizace podpory bydlení se téměř vždy opírá spíše o průnik obou přístupů, přestože oba modely stojí ideově proti sobě. Své tvrzení podpírají argumentem z praxe: „Ačkoliv jsou mnohé programy řazeny mezi koncepty „housing first“, před nástupem do samostatného bydlení je i u nich podmínkou absolvování přípravy před nastěhováním a trénink sociálních dovedností.“⁶ Obdobně tuto problematiku reflektuje i Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025, která popisuje pojem Dostupný byt⁷, zkráceně jako formu dlouhodobého sociálního bydlení určené k využití modelu Housing First, ve prospěch osob, které mají dostatečné kompetence k bydlení bez podpory a režimu.⁸

---

⁴ Housing First. [cit. 2016-03-23]. National Alliance to End Homelessness [online]. Washington, 2006. Autor neuveden. Dostupné z WWW: http://www.endhomelessness.org/pages/housing_first.

⁵ SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení*. 1. vyd. Praha, ASTRON studio CZ, a.s., 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. Kapitola 6. Z výzkumů a analýz s. 64.

⁶ LUX, M., MIKESZOVÁ, M., SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR s. 20.

⁷ Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR Praha, vydavatel neuveden, ISSN neuveden [cit. 2016-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/22514/Koncepce_soc_bydleni_2015.pdf ISBN neuveden.

⁸ *Tamtéž*

1.1.4 Housing Ready a Housing First v kontrastu

Někteří odborníci upřednostňují jeden z přístupů Housing Ready nebo Housing First a druhý odmítají. Lux, Mikeszová a Sunega však nepřímo rozlišují, zda je příklon k užití jednoho či druhého přístupu k výsledné podobě podpory bydlení vhodný pro specifickou cílovou skupinu.

Shora uvedení autoři pojednávají o dvou cílových skupinách programů podpory bydlení. Jednu cílovou skupinu tvoří „...domácnosti, které nemohou za tržních podmínek získat přiměřené, kvalitativně standardní a prostorově nevyložené dlouhodobé nájemní bydlení (ať už z důvodu finanční nedostupnosti bydlení, nedostatečné kompetence k udržení dlouhodobého nájemního bydlení nebo diskriminace na trhu bydlení).“⁹ Druhou cílovou skupinu tvoří domácnosti, „...pro něž je trhem nabízené bydlení bez veřejné pomoci finančně nedostupné a které jsou na trhu bydlení z tohoto i jiných důvodů diskriminovány, avšak mají dostatečnou kompetenci k udržení dlouhodobého nájemního bydlení.“¹⁰ Dále uvádějí, že koncept prostupného bydlení je vhodný právě pro první uvedenou cílovou skupinu, tedy pro domácnosti, které k udržení bydlení nemají dostatečné kompetence. Zatímco domácnosti, které kompetence k udržení dlouhodobého bydlení mají, je vhodná jiná forma podpory bydlení. V souvislosti s těmito domácnostmi, výše uvedení autoři hovoří o nástroji cílené garance, který napomáhá zvyšovat ochranu pronajímatele prostřednictvím finančních záruk a tím snižuje práh dostupnosti nájemního bydlení cílové skupině.¹¹

Na základě výše řečeného lze konstatovat, že u cílové skupiny, která nemá dostatečné kompetence je tedy zřejmý příklon k přístupu Housing Ready. Naopak u druhé cílové skupiny, která dostatečné kompetence má, vnímáme příklon spíše k přístupu Housing First.

---

⁹ LUX, M. MIKESZOVÁ, SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR s. 20.

¹⁰ *Tamtéž*

¹¹ *Tamtéž*

1.2 Pojem prostupné bydlení a jeho právní úprava v ČR

Pozornost věnovanou přístupům k řešení bytové politiky je nyní potřeba směřovat do konkrétnější roviny. Jestliže jsme si dříve řekli, že Housing First a Housing Ready tvoří protipóly teoretických základů podpory bydlení (avšak mohou se částečně prolínat), pak na systémy prostupného bydlení můžeme nahlížet jako na jejich konkrétní aplikace do praxe, které z obou přístupů využívají vybrané prvky.¹²

1.2.1 Pojem prostupné bydlení

Pojem prostupné bydlení vymezil Snopek ve své prezentaci o prostupném bydlení. Tvrdí, že systém prostupného bydlení lze charakterizovat jako: „*Komplexní, hierarchicky uspořádaný systém různých forem sociálního bydlení, jehož jednotlivé stupně se liší komfortem, režimem, podmínkami přidělení, typem smlouvy, a jež jsou provázány s doprovodnými sociálními službami.*“¹³

Snopek s Matouškem ve své metodice Prostupného bydlení dále uvádějí, že pojem prostupné bydlení a přístup Housing Ready mohou být vnímány jako synonyma. Tento závěr však v téže publikaci doplňují o další úhel pohledu,¹⁴ ve shodě s Luxem, Mikeszovou a Sunegou tak docházejí k tvrzení, že systém prostupného bydlení může být více přikloněn k přístupu Housing First nebo Housing Ready.¹⁵ A to i přes to, že systémy prostupného bydlení i přístup Housing Ready nesou společný znak rozdělení do několika stupňů bydlení, který filosofie přístupu Housing First spíše potlačuje.

Jiní autoři se však přiklánějí k názoru, že systémy prostupného bydlení vycházejí spíše z přístupu Housing Ready a staví systémy prostupného bydlení a přístup Housing First do opozice. Jak to udělal například německý výzkumník Prof. Dr. Volker Busch-

---

¹² LUX, M. MIKESZOVÁ, SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR s. 20.

¹³ *Systém prostupného bydlení* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR Praha, vydavatel neuveden, ISSN neuvedeno 2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12800/prezentace_7.pdf ISBN neuvedeno

¹⁴ SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení* [online]. Úřad vlády ČR – odbor pro sociální začleňování, Praha: ASTRON studio CZ, 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. [cit. 2016-03-23]. Dostupný z www: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prostupne-bydleni-metodika-a-manual-dobrych-praxi>

¹⁵ LUX, M. MIKESZOVÁ, SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR s. 20.

Geertsema v rozhovoru, který poskytl na konferenci Přístup Romů k bydlení. Dilemata konceptů Housing First a Housing Ready v roce 2014 v Praze. Doslova profesor uvádí, že: „*Housing first je postaveno jinak než systémy víceetapného bydlení. Představuje alternativu k názoru, že napřed je potřeba člověka na bydlení připravit... Hlavní myšlenkou housing first je, že všechny nižší stupně přeskóčíte a jdete z bezdomovectví rovnou k samostatnému bydlení.*“¹⁶

Jak vyplývá z předchozího textu, můžeme v odborné obci pozorovat dva hlavní proudy nazírání na filosofii systémů dostupného bydlení. Kdy jeden z nich připouští příklon systémů dostupného bydlení k přístupu Housing First a druhý vnímá systém dostupného bydlení a Housing First jako dva odlišné koncepty a spojuje systémy dostupného bydlení výhradně s přístupem Housing Ready.

1.2.2 Dostupné bydlení jako název

V České republice spatřujeme nejednotnost v pojmenování systémů dostupného bydlení. Jednotlivé aplikované programy podpory bydlení mohou nést různé názvy, přestože u nich můžeme pozorovat principy typické pro systémy dostupného bydlení, jimiž jsou zejména provázání se sociálními službami a přítomnost více kvalitativně odlišných stupňů bydlení, jak vymezuje Snopek.¹⁷

Organizace Centrom o. s. se sídlem v Ostravě, jejíž program podpory bydlení Snopek uvádí jako příklad dobré praxe při zavádění systému dostupného bydlení v příručce pro obce zabývající se problematikou bydlení, pojmenovává svůj program podpory bydlení v roce 2012 jako Byty pro resocializační program – program bydlení s doprovodnou sociální službou.¹⁸ V současnosti je program prezentován pod názvem Tříetapné bydlení.¹⁹

---

¹⁶ Deník Referendum [online]. *Sociální bydlení a model Housing first*. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z WWW: <http://denikreferendum.cz/clanek/19248-socialni-bydleni-a-model-housing-first> ISBN neuvedeno

¹⁷ Systém dostupného bydlení [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí 2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12800/prezentace_7.pdf ISBN neuvedeno.

¹⁸ SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Dostupné bydlení* [online]. Úřad vlády ČR – odbor pro sociální začleňování, 1. vyd. Praha: ASTRON studio CZ, 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. [cit. 2016-03-23]. Dostupný z www: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prostupne-bydleni-metodika-a-manual-dobrych-praxi>

¹⁹ Tříetapné bydlení [online]. Centrom občanské sdružení, vydavatel neuveden, Ostrava, c2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z WWW: <http://centrom.cz/index.php/tristupnoveho-bydleni>

Další příklad nejednotnosti v pojmosloví, při zachování identifikačních znaků systému prostupného bydlení, můžeme pozorovat na příkladu organizace Helpion, o. p. s. se systémem prostupného bydlení nesoucí název Program Dostupného bydlení.²⁰ Nezaměňujme prosím Program Dostupného bydlení s termínem dostupné bydlení nebo dostupný byt, který jsme zmiňovali dříve v textu v souvislosti s průnikem přístupů Housing Ready a Housing First.

1.2.3 Právní úprava prostupného bydlení

Systémy prostupného bydlení, tak jak jsme je dosud představili, nepodléhají žádné zvláštní právní normě. Jejich jednotlivé složky se řídí obecně platnými právními normami. Tedy sociální služby se řídí zákonem o sociálních službách, obce zákonem o obcích atd.

Změnu právního ukotvení by s sebou mohl přinést v současnosti připravovaný zákon o sociálním bydlení, který vzniká na základě Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025.²¹

Předpokladem využití systému prostupného bydlení, je právní vztah zakládající právo bydlet jedné smluvní straně a závazek umožnit naplnění práva bydlet straně druhé. Tento právní vztah vzniká v systémech prostupného bydlení na základě podnájemní smlouvy, nebo smlouvy nájemní.²² A v některý pak můžeme hovořit i o smlouvách o poskytování pobytové sociální služby.²³

Přes změnu občanského zákoníku na přelomu let 2013 a 2014 zůstaly zachovány rozdíly mezi typy těchto smluv. Nájemní smlouva zakládá právní vztah mezi majitelem nemovitosti a nájemníkem. Nájemník na základě zákona požívá zvláštní ochranu, například ve formě minimální výpovědní lhůty, zákonem definovaných výpovědních důvodů, od roku 2014 vyloučení smluvních pokut apod.

---

²⁰ Program Dostupné bydlení. Helpion [online]. Vydavatel neuveden, Rychnov nad kněžnou, c2011 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.helpion.cz/program-dostupne-bydleni.html>

²¹ Vláda schválila koncepci sociálního bydlení. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. Praha [cit. 2016-03-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/cs/22524>

²² LUX, M. MIKESZOVÁ, SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR s. 46-48.

²³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Podnájemní smlouva vzniká mezi nájemníkem a podnájemcem. Podnájem není upraven zákonem tak široce jako nájem a podnájemce není zákonem chráněn v takové šíři jako nájemce. Podnájemní smlouvy umožňují volnější pojetí právního vztahu.²⁴

1.2.4 Struktura prostupného bydlení

Systémy prostupného bydlení v ČR obsahují zpravidla tři různé stupně. Objevují se však i takové, které operují se dvěma stupni. Například systém prostupného bydlení realizovaný sociálním odborem městské části Praha 14. Pojmenování jednotlivých stupňů je zpravidla číselné a počítá se vzestupně kdy vlastní bydlení má nejvyšší číselnou hodnotu. Výjimkou potvrzující pravidlo je například systém prostupného bydlení realizovaný organizací Centrom o. s., ve kterém má název nejnižšího stupně hodnotu tři a název nejvyššího stupně hodnotu jedna.

Na nejnižším stupni spatřujeme bydlení v sociálních pobytových službách, případně bydlení na ubytovnách, v objektech, které nejsou k bydlení určené nebo jsou nevyhovující. Společnými znaky jsou nízký práh dostupnosti takového bydlení a nízká míra ochrany bydlení zákonem vlivem charakteru druhu právního vztahu, který zakládá právo bydlet. Je možné, že v některých případech může právní podklad bydlení v nejnižším stupni zcela absentovat.²⁵

Na vyšším stupni, nejčastěji je označován jako druhý, klient bydlí v bytě zprostředkovaném realizátorem systému prostupného bydlení. Tento stupeň je charakteristický vyšší mírou kontroly ze strany doprovodné sociální služby. Podle míry příklonu k přístupu Housing First nebo Housing Ready je poskytování služby povinnou nebo dobrovolnou součástí. Bydlení v tomto stupni často bývá právně podloženo podnájemní smlouvou, která umožňuje pružnou reakci na závažná porušení pravidel systému prostupného bydlení klientem formou výpovědi.²⁶

---

²⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁵ SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení* [online]. Úřad vlády ČR – odbor pro sociální začleňování, 1. vyd. Praha: ASTRON studio CZ, 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. [cit. 2016-03-23]. Dostupný z www: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prostupne-bydleni-metodika-a-manual-dobrych-praxi> s. 45-55.

²⁶ *Tamtéž*

Nejvyšší stupeň bydlení reprezentuje zpravidla nájemní formu bydlení, která přináší klientovi vyšší ochranu před ztrátou bydlení a pronajímateli nižší ochranu před finanční ztrátou. Nejvyšší stupeň bydlení poskytování sociálních služeb nevyklučuje, směřuje ale k vyvázání klienta z jejich užívání. Tyto faktory ovlivňují míru kontroly, která se v tomto stupni snižuje. Přejchod z druhého stupně na třetí může být spojen se změnou celého bytu, kdy se klient stěhuje ideálně do kvalitativně lepšího bydlení, nebo může znamenat pouze změnu právní formy užívání bytu.²⁷

Doprovodnou sociální službu v bytech od druhého stupně výš zpravidla zajišťují terénní programy²⁸ nebo sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.²⁹ Doprovodnou sociální službu může nahrazovat sociální práce poskytovaná sociálními pracovníky obce.

---

²⁷ SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení* [online]. Úřad vlády ČR – odbor pro sociální začleňování, Praha: ASTRON studio CZ, 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. [cit. 2016-03-23]. Dostupný z www: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/prostupne-bydleni-metodika-a-manual-dobrych-praxi> s. 45-55

²⁸ § 69 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

²⁹ *Tamtéž*

2 Praktická část

2.1 Cíl výzkumu

2.1.1 Výzkumný problém

Z veřejných diskusí zaznívá volání po zavádění přístupu k podpoře bydlení Housing First, jako nástroji, který má, na rozdíl od běžně známých systémů prostupného bydlení, ukončit bezdomovství. Opozice se silným zázemím mezi majiteli bytů a bytových družstev namítá, že situace na současném trhu bydlení je příznivá a není proto potřeba snižovat práh dostupnosti bydlení, ale naopak zvyšovat kompetence cílových skupin k dlouhodobému a samostatnému bydlení.

Vycházím-li z teoretické části, výzkumný problém spatřuji v nejasném ukotvení nástroje prostupného bydlení ve vztahu k současným přístupům k podpoře bydlení. Pokud panuje nejednotnost v názoru do jaké míry a zda vůbec mohou systémy prostupného bydlení následovat jeden nebo druhý přístup, hrozí, že tento nástroj nebudeme aplikovat v místě potřeby z obavy, že nenaplní naše očekávání, přestože by mohl být účinný.

2.1.2 Konkretizace cíle

Cílem bakalářské práce je pojmenovat proměnné, pomocí kterých je možné měřit rozdíly mezi systémy prostupného bydlení dle jejich příklonu k přístupu Housing Ready nebo Housing First.

Na základě pojmenovaných proměnných změřit zda jednotlivé systémy prostupného bydlení v roce 2014 inklinovaly k přístupu Housing Ready, nebo k přístupu Housing First.

Pomocí provedeného měření zodpovědět stanovené hypotézy a tak komparovat systémy prostupného bydlení podle typu a podle příklonu k jednomu z přístupů k podpoře bydlení.

Cílem práce není určit, který ze dvou pojmenovaných přístupů k podpoře bydlení je efektivnější, ekonomičtější nebo lépe aplikovatelný.

2.1.3 Výběr metody a techniky výzkumu

K naplnění cíle výzkumu byl zvolen kvantitativní výzkum formou dotazníku vystavěný na kvalitativní pilotní studii, provedenou formou rozhovorů a jejich analýzy.

Pilotní studie

Ke sběru dat v rámci pilotní studie byl zvolen neformální rozhovor doplněný o prvek rozhovoru pomocí návodu.³⁰ Rozhovory s respondenty byly vedeny telefonicky a zaznamenávány na diktafon. Tak byla data uchována pro pozdější analýzu. Po provedení stanoveného počtu rozhovorů byla provedena komentována transkripce získaných dat.

Adekvátnost zvolené techniky sběru dat v rámci pilotní studie dokládám tvrzením Dismana, který o pilotní studii doslova uvádí: „...nejčastěji zde používáme kvalitativní postupy (kupř. nestandardizovaný rozhovor). Cílem pilotní studie je zjistit, zda informace, kterou požadujeme, v naší populaci vůbec existuje a zda je dosažitelná.“³¹

Transkripce byla podrobena obsahové analýze, z níž vyplynul zásadní výstup, pojmenování proměnných, podle kterých bylo možné určit příklon zkoumaného systému dostupného bydlení k přístupu Housing Ready nebo Housing First. Druhým výstupem obsahové analýzy bylo stanovení hypotéz kvantitativního výzkumu.

Podle Hendla přináší zvolená technika redukce a zpracování dat (obsahová analýza) zásadní slabinu, protože uplatnění obsahové analýzy na kvalitativní data zkresluje jejich interpretativní hodnoty.³² V této práci má však takové zkreslení minimální dopad na výsledek výzkumu, neboť z analyzovaných dat vzešly pouze proměnné, jejichž univerzální platnost byla ověřena jejich komparací s daty obsaženými v teoretické části práce.³³

---

³⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s 161 – 206.

³¹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s 121.

³² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s 360.

³³ Viz kapitola *pilotní studie* s 20.

Vlastní kvantitativní výzkum

Tématem práce je komparace systémů prostupného bydlení. Za tímto účelem byla zvolena kvantitativní metoda, která umožňuje porovnávat zkoumané subjekty mezi sebou na základě četnosti výskytu sledovaných znaků.

Vlastní kvantitativní výzkum byl vystavěn na dvou hypotézách, které vzešly z pilotní studie. K ověření platnosti hypotéz byl použit druhý výstup pilotní studie, vymezené proměnné. Operacionalizace byla realizována tak, že ke každé proměnné byly přiřazeny dva protichůdné znaky, z nichž jeden vždy odpovídal příklonu zkoumaného systému prostupného bydlení k přístupu Housing Ready a druhý příklonu k přístupu Housing First. Tyto znaky byly získány porovnáním proměnných s dostupným vymezením obou přístupů k podpoře bydlení. Proměnné byly formulovány do podoby otázek. Ke každé otázce byly přiřazeny odpovědi, z nichž každá korespondovala s jedním ze dvou znaků.

Slabinou zvolené metody výzkumu je, že odpověď na každou otázku kvantitativního výzkumu může mít pro vyvrácení nebo potvrzení hypotéz rozdílnou váhu.³⁴ Tento fakt bylo třeba reflektovat při stanovení způsobu vyhodnocení dotazníků.

Ke sběru dat v rámci vlastního kvantitativního výzkumu byla zvolena technika dotazování prostřednictvím standardizovaného dotazníku. Typ otázek byl determinován přechozími kroky výzkumu. Technika dotazníku byla vybrána, protože při ústním dotazování by snadno mohlo dojít ke zkreslení kvůli relativní složitosti otázek a jejich odpovědi. Dotazník obecně poskytuje respondentovi prostor odpověď promyslet, a získaná data jsou proto přesnější.

Slabinou dotazování prostřednictvím dotazníku je návratnost dotazníků a riziko, že dotazník vyplní za respondenta někdo jiný, případně jej respondent nemusí vyplnit správně.³⁵ Předcházení těmto rizikům se věnuje kapitola výběr respondentů.³⁶

---

³⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s 83.

³⁵ *Tamtéž* s 141.

³⁶ Viz kapitola *Výběr respondentů, kvantitativní výzkum* s 41.

2.2 Pilotní studie

2.2.1 Výzkumné otázky

Pilotní studie měla dva cíle, které byly formulovány do výzkumných otázek. Prvním cílem bylo pojmenovat znaky, na základě kterých je možné rozeznat, zda zkoumaný systém dostupného bydlení inklinuje k přístupu Housing Ready nebo Housing First. Výzkumná otázka:

Jaké proměnné v roce 2014 charakterizovaly příklon systémů dostupného bydlení k přístupu Housing Ready nebo Housing First?

Druhým cílem bylo vytvoření hypotéz, jejichž platnost ověřil vlastní kvantitativní výzkum. Výzkumná otázka:

Ke kterému přístupu podpory bydlení systémy dostupného bydlení v roce 2014 prioritně inklinovaly?

2.2.2 Výběr respondentů

DISMAN uvádí, že pilotní studii předchází rozhodnutí o populaci a vzorku.³⁷ Jako vhodní respondenti byli vybráni sociální pracovníci podílející se na realizaci systémů dostupného bydlení. Právě sociální pracovníci se pohybují mezi třecími plochami formální struktury systému dostupného bydlení, reálné podoby přímé práce s cílovou skupinou a potřebami cílové skupiny. Současně reflektují situaci v systémech dostupného bydlení směrem k managementu a řídí a kontrolují práci pracovníků v sociálních službách, pomáhají tak utvářet konkrétní podobu systému dostupného bydlení. V neposlední řadě jejich vzdělání vytváří předpoklad orientace v problematice, která má být dotazována.

Při pokládání dotazů směrem k managementu existuje riziko, že respondent bude popisovat spíše ideologické ukotvení, nebo historický kontext namísto reálného stavu věcí. U pracovníků v sociálních službách hrozí vyšší riziko nízké orientace v problematice.

---

³⁷ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s 120.

Počet respondentů, kteří se účastnili výzkumu, byl stanoven na čtyři, ze čtyř různých systémů dostupného bydlení. Tím byla sesbírána data ze čtyř odlišných systémů dostupného bydlení.

Způsob výběru konkrétních respondentů proběhl s podmínkou, že mezi dotazovanými musí být alespoň jeden sociální pracovník realizující program dostupného bydlení obce a alespoň jeden sociální pracovník realizující program dostupného bydlení neziskové organizace. Výběr měl následující pravidla:

- 1) Do internetového vyhledávače zadáme heslo „dostupné bydlení“.
- 2) Otevřeme první nalezený odkaz a kontaktujeme všechny subjekty realizující systém dostupného bydlení, které zmiňuje.
- 3) Mezi respondenty zařadíme od každého subjektu prvního sociálního pracovníka, který o to má zájem a současně se podílí na realizaci systému dostupného bydlení nejméně od konce roku 2013 nepřetržitě až dosud. Abychom omezili riziko zkreslení dat, sociální pracovník je z okruhu respondentů vyloučen, pokud sám na sobě vnímá zásadní změnu od konce roku 2013 (myslíme změnu hodnot, postojů nebo přesvědčení například v důsledku těžké nemoci, objevené víry v Boha apod.).
- 4) Pokud některý subjekt, nebo jeho zaměstnanec odmítne účast ve výzkumu, nezúčastní se celého výzkumného rozhovoru, nelze jej kontaktovat nebo jeho účasti ve výzkumu brání jiná okolnost (například příliš krátká doba realizace systému dostupného bydlení), uplatníme stejný postup od začátku na další vyhledávačem nalezený odkaz v řadě. Kritérium, které subjekt z výzkumu rovněž vylučuje je implementace rozsáhlých změn v systému dostupného bydlení po konci roku 2013. Respondent by se mohl nechat zmást a namísto stavu v roce 2014, hovořit o stavu současném. Pakliže se stav od roku 2013 nezměnil, je riziko zkreslení získaných dat nižší.

2.2.3 Metodologie sběru dat

Výzkumný rozhovor byl rozdělen do dvou částí. První část obsahovala seznámení výzkumníka a respondenta a stručné představení důvodu kontaktu, žádost o pořízení zvukového záznamu z rozhovoru a příslib anonymizace dat před jejich zveřejněním.

Následovaly dotazy zaměřené na zjištění, zda oslovený sociální pracovník spadá do okruhu vymezených respondentů. Druhá část výzkumného rozhovoru byla zaměřená zpočátku na odlehčené téma, kdy bylo hlavním cílem vytvoření bezpečného prostoru, který by usnadnil vlastní sběr dat. Hlavní dotazovaný okruh byl zaměřen na přístupy Housing Ready Housing First.

Neformální rozhovor obohacen o prvek rozhovoru pomocí návodu byl podroben testování na respondentovi, zvoleném dle náhodného výběru popsaného v předchozí kapitole³⁸. Na základě získaných poznatků byl prvek návodu rozšířen. Dále byl přidán prvek zatajení výzkumné otázky a výzkumného problému jako nástroj umocnění orientace respondenta na kýženu problematiku v závěrečné fázi rozhovoru. Byl přetvořen dotaz na přístupy Housing Ready a Housing First. Respondent tyto pojmy nemusí nést v patnosti a v důsledku jejich případného objasňování hrozí riziko ovlivnění podoby odpovědi.

Při rozhovorech byla sledována především jejich obsahová stránka. Formální stránka hrála roli spíše v dodržování rozměru etiky výzkumu. Pro posílení důvěry byl složen příslib anonymizování sesbíraných dat. Toto vymezení sběru dat umožnilo vést rozhovory telefonicky. Díky telefonickému spojení byl posílen princip zachování pocitu bezpečí respondenta, mohl kdykoli zavěsit. Současně byli respondenti osloveni ve své kanceláři, tedy v prostředí, které je přirozené a dobře známé, předpokládá se u něj i značná míra soukromí.

Prvek návodu měl po otestování následující podobu:

Formální část (do 5. minut):

- Představení, dotaz na účast ve výzkumu, dotaz zda rozhovor může být nahráván, ujištění, že zvukový záznam nebude zveřejněn.
- Dotaz na pracovní zařazení a délku působení v systému prostupného bydlení.
- Dotaz zda systém prostupného bydlení prodělal po roce 2013 zásadní změny (metodiky, principy, standardy).
- Dotaz zda respondent soudí, že on sám prošel po roce 2013 zásadní změnou (změna životního postoje, těžká nemoc, zvýšení vzdělání).

---

³⁸ Viz kapitola *výběr respondentů, pilotní studie* s 20.

Výzkumná část (20 – 30 minut):

- Poděkování, krátký rozhovor na improvizované téma.
- Dotaz uvozující na zkoumanou problematiku (Např.: Jak je to s výběrem klientů, kteří se do systému dostanou?).
- Doplnující oblasti: Vztahy s veřejností, rizika konfliktu, hrazení nájmu.
- V závěru odhalení výzkumné otázky a prostor pro vyjádření.

2.2.4 Realizace pilotní studie

Sběr dat

Rozhovory s respondenty byly vedeny telefonicky, jejich zvukový záznam byl pořízen pomocí diktafonu. První rozhovor sloužil k testování, zda je návod rozhovoru účelně sestaven. Změny provedené v návodu na základě prvního testování jsou uvedeny v předchozí kapitole.³⁹

Sběr dat proběhl bez stanovení hypotézy a pouze s pracovní výzkumnou otázkou:

Jaké aspekty determinovaly příklon prostupného bydlení k jednotlivým přístupům k podpoře bydlení?

Další postup výzkumu probíhal podle popsáných pravidel.⁴⁰ Dohromady bylo osloveno pět respondentů ze čtyř různých organizací. Jeden respondent nesplňoval podmínku doby účasti na realizaci systému prostupného bydlení a zprostředkoval kontakt se svým kolegou. Žádný z oslovených respondentů neodmítl účast ve výzkumu. Žádný z respondentů neprojevil zájem o souhrn informací získaných v rámci této práce. Všem respondentům byla přislíbena anonymita.

Reflexe techniky sběru dat

Ze zpětného poslechu nahrávek jsem vyvodil několik dílčích úspěchů ale i několik chyb, kterých jsem se jako výzkumník při vedení rozhovorů dopustil. Mezi nedostatky patří opakování stejných slov několikrát po sobě, občasně jsem v rozhovoru položil tři odlišné otázky za sebou, respondent si vybral jednu z nich, na kterou odpovídal. Mezi

---

³⁹ Viz kapitola *Metodologie sběru dat, pilotní studie* s 21.

⁴⁰ Viz kapitola *Výběr respondentů, pilotní studie* s 20.

silné stránky výzkumného rozhovoru naopak patřilo navození neformální atmosféry, poskytnutí prostoru respondentovi k ucelenému vyjádření a dodržení stanoveného návodu k rozhovoru.

Transkripce

Za účelem analýzy byla ze zvukových záznamů o celkové délce přes dvě hodiny vytvořena komentovaná transkripce. Kompletní transkripce, ani kopie zvukového záznamu, záměrně nejsou přiloženy k této práci z důvodu zachování anonymity respondentů. Z ucelených záznamů, případně v kombinaci s užitím postupu výběru respondentů, je zpětně dohledatelné, ke kterému konkrétnímu systému dostupného bydlení se respondent vyjadřuje a to i přes záměnu vlastních jmen lidí, organizací a obcí, druhotně pak vyvstává riziko identifikace samotného respondenta.

Obsahová analýza fáze I (konkretizace cíle pilotní studie)

Transkripce byla příliš obsáhlá a nepřehledná, proto byl aplikován shrnující protokol na základě obsahové analýzy, Hendl uvádí, že jde o proces sjednocení úrovně obecnosti dat.⁴¹ Postupně byla z každého výroku obsaženého v transkripci vytvořena kategorie podle témat, ke kterým se respondenti vyjadřují. Zvolená kvantitativně měřitelná kategorie byla spojena s tématem uplatňování konkrétních pravidel ve zkoumaných systémech dostupného bydlení. Je logické, že právě skrze uplatňovaná pravidla v systémech dostupného bydlení se projevuje příklon k jednomu za dvou přístupů k podpoře bydlení. Kategorie vztažená k pravidlům byla zastoupena širokým množstvím výroků ve výpovědích všech respondentů. Proto byla shledána snadno dosažitelnou pro další postup výzkumu. V tuto chvíli došlo k upřesnění cíle,⁴² nyní bylo zřejmé, jaký typ dat měl být komparován.

Obsahová analýza fáze II (stanovení proměnných)

Transkripce byla znovu podrobena analýze, tentokrát s jasným cílem vyhledávat a zobecňovat výroky, vztažené k pravidlům a jejich aplikaci. Výzkumné otázky byly formulovány do konečné podoby:

---

⁴¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s 209 – 210.

⁴² Viz kapitola *konkretizace cíle, pilotní studie* s 17.

Jaké proměnné v roce 2014 charakterizovaly příklon systémů dostupného bydlení k přístupu Housing Ready nebo Housing First?

Ke kterému přístupu podpory bydlení systémy dostupného bydlení v roce 2014 prioritně inklinovaly?

Každý jednotlivý výrok v transkripci byl kategorizován. Data obsahující obdobné výpovědi vztahující se k první výzkumné otázce byla integrována a zobecněna do podoby jednotných proměnných, pomocí kterých lze kvantitativně měřit příklon k přístupu podpoře bydlení Housing First nebo Housing Ready. Data nevztahující se k výzkumné otázce byla vypuštěna. Výčet pojmenovaných proměnných uvádím v následující kapitole.⁴³

Stanovení hypotéz k realizaci vlastního kvantitativního výzkumu

Transkripce byla potřetí analyzována ve vztahu k pojmenovaným proměnným. Ke každé proměnné byla přiřazena tvrzení jednotlivých respondentů (dva respondenti obce, dva respondenti NNO), ze kterých bylo patrné, že nesou znak příklonu k jednomu ze dvou přístupů k bydlení.⁴⁴ Pokud u některé proměnné chyběl takový výrok respondenta, proměnná byla vyřazena z důvodu ztráty komparační funkce. Počet proměnných, které umožnily měření tak byl v rámci pilotní studie redukován z osmi na čtyři. Tabulka zobrazující výsledek této analýzy se nachází v následující kapitole.

2.2.5 Interpretace dat

Závěr pilotní studie

Pilotní studie zodpověděla výzkumné otázky, potvrdila, že data potřebná pro vlastní kvantitativní výzkum existují a jsou v populaci dosažitelná. Bylo pojmenováno osm proměnných, které jsou zobrazeny v následujícím textu včetně reprezentativních výroků respondentů, díky kterým byla proměnná stanovena. Dále byly formulovány dvě hypotézy,⁴⁵ které se staly základem pro realizaci vlastního kvantitativního výzkumu.

---

⁴³ Viz kapitola *Interpretace dat, pilotní studie* s 27.

⁴⁴ Viz kapitola *Operacionalizace hypotéz, kvantitativní výzkum* s 32.

⁴⁵ Viz kapitola *Hypotézy, kvantitativní výzkum* s 32.

Pilotní studie odhalila nezamýšlený výstup, který bylo potřeba zohlednit ve vlastním kvantitativním výzkumu. Tento výstup je formulován jako problém, ke kterému je vytvořeno opatření.⁴⁶

Příklon k přístupům podpory bydlení

Z analýzy dat pilotní studie vyplývá, že systémy prostupného bydlení realizované obcemi vykazují z osmi měřených znaků šest, které ukazují na příklon k přístupu podpory bydlení Housig Ready. Naopak systémy prostupného bydlení realizované neziskovými organizacemi vykazují z osmi měřených znaků pět, které se přiklání k přístupu podpory bydlení Housing First. (Analyzovány byly vždy čtyři proměnné u dvou respondentů stejného typu, tedy dohromady osm znaků).

Systémy prostupného bydlení realizované obcemi dle analýzy vykazují příklon k přístupu Housing Ready, naopak systémy prostupného bydlení realizované neziskovými organizacemi se kloní k přístupu Housing First. Tabulka č. 1 vizualizuje výsledky analýzy. V prvním sloupci nalézáme zkratku proměnné a číselné označení, které koresponduje s číselným označením kompletně vymezené proměnné dále v textu. Další čtyři sloupce reprezentují jednotlivé respondenty a jejich výroky. Jestliže výrok respondenta „NNO 1“ vztažený k proměnné „1 Aktivita“ nesl znak příklonu k přístupu Housing First, pak je v tabulce zaznačeno pole „HF“. Výroky, které nesly znak Housing Ready jsou zaznačeny v poli „HR“.

Tabulka č. 1 Vizualizace výsledků pilotní studie								
Proměnná	NNO 1		NNO 2		Obec 1		Obec 2	
	HR	HF	HR	HF	HR	HF	HR	HF
1 Aktivita		✓		✓		✓	✓	
2 Dluhy	✓		✓		✓		✓	
3 Drogy		✓		✓		✓	✓	
5 Spolup.	✓			✓	✓		✓	

Správnost údajů zaznamenaných v tabulce není doložena citacemi z transkripce, neboť se jedná o dílčí orientační údaj vytvořený pouze za účelem stanovení hypotéz.

⁴⁶ Viz kapitola *Operacionalizace, kvantitativní výzkum* s 32.

Proměnné přístupů k podpoře bydlení

Příklon systémů dostupného bydlení k přístupu Housing Ready nebo Housing First charakterizovaly v roce 2014 následující proměnné.

Proměnná 1

Zohlednění dosavadní aktivity klienta ve změně jeho nepříznivé sociální situace při přidělování bytu realizátorem systému dostupného bydlení (dále jen „PB“).

Následuje citace rozhovoru výzkumníka (dále jen „V“) a respondenta (dále jen „R“)

Citace transkripce č. 1	Proměnná zohledňování aktivity klienta
<i>V: Rozumím tomu správně, že když mám dluhy vůči obci, tak se mi body strhávají?</i>	
<i>R: No nepřiznaj, nestrhávají, ale je za to nula bodů. Takže se vám nenačtou.</i>	
<i>V: Nula bodů. A v okamžiku kdy jsem bezdlužný, tak mám jeden bod?</i>	
<i>R: Ne ne ne, dva.</i>	
<i>V: Dva, takže ještě pět bodů mi k vlastnímu bytu chybí.</i>	
<i>R: (Smích) Pak je tam vlastně akčnost vůči vlastní osobě. Takže buďto vlastně pracujete, za to je nejvíc bodů. To je pět bodů, nebo jste na úřadě práce, většinou každé dostává po půl roce individuální akční plán, takže to už jsou zase další dva body, jo? Když samozřejmě nemáte vůbec žádný dluhy, tak se vyhoupnete na ten byt hned.</i>	
<i>V: A to je zajímavé, v okamžiku kdy jsem na úřadě práce měsíc, tak dostanu jeden bod. Za to že jsem vůbec na úřadě práce. Je to tak? A v okamžiku kdy jsem dlouhodobě na úřadě práce, mám individuální akční plán a třeba ho plním, tak dostanu kolik bodů?</i>	
<i>R: Tak už k tomu máte ještě jeden bod za ten plán, kterej plníte.</i>	
<i>V: Jeden bod za plán. To je zajímavé. Proč to tak je?</i>	
<i>R: Protože vlastně ten člověk, kterej se ocitne... Ještě jsem zapomněla říct, že se tam posuzuje půlrok dozadu. Když se podá ta žádost, tak se posuzuje půlrok dozadu.</i>	
<i>V: U všech kategorií?</i>	
<i>R: U všech, ale když jste v současné době na úřadě práce, ale jste na něm tři měsíce, protože před tím jste pracoval, tak se vám započítává ten pracovní poměr. Jo?</i>	

Proměnná 2

Zohlednění existence dluhů klienta při přidělování bytů realizátorem PB.

Citace transkripce č. 2	Proměnná zohledňování dluhů
<p><i>V: Prosím Vás, jak je to s výběrem lidí, kdo může a kdo nemůže nastoupit do toho systému dostupného bydlení?</i></p> <p><i>R: Tak, prvotně je to, že to dostupný bydlení se týká pouze občanů obce. Nejsou to okolní obce, jako kdyby někdo přišel ze sousední obce tak bohužel. Tu žádost si samozřejmě může podat, ale byla by zamítnuta. Protože to je pro občany naší obce.</i></p> <p><i>V: Rozumím, jsou tam ještě nějaká další kritéria toho vstupu?</i></p> <p><i>R: Potom je to vo tom jestli mají vůči naší obci dluhy, to se týká odpadů, pokuty od městský policie, dlužný nájemný a vlastně týká se to nájemného vůči městu. Ne soukromníků. Pak se to tedy týká i posledního majitele bytu, u kterýho ti lidi bydleli, jestli mají dluh...</i></p>	

Proměnná 3

Zohlednění aktivního užívání drog při přidělování bytu realizátorem PB.

Citace transkripce č. 3	Proměnná zohlednění aktivního užívání drog
<p><i>V: Takže v druhé řadě posuzujete nějakou náklonnost k závislostnímu jednání?</i></p> <p><i>R: Taky, protože to potom vede k mezilidským sporům, sousedským sporům a my se tady potom z toho můžeme... Posmát.</i></p> <p><i>V: Je drogová závislost důvodem, proč člověka do bydlení nevzít?</i></p> <p><i>R: U takových lidí se radíme i s OSPODem, jestli tam nejsou návazné problémy nebo proč do toho spadl a tak dál a je to spíš taková výzva, že ho tady vezmem a dále se s ním pracuje, nakontaktuje se na drogové služby. Je to spíš taková výzva. Ale stane se, že kolegyně není v práci a přijde tady pán a říká, hele popiš mi ho trochu, mám tady krásnou 1+1 a nechci, aby mi ji zničil, byl by to průser, takže řeknu, víš, táhne z něho alkohol. On hmmm, to je blbý, no. V devět ráno, když z někoho táhne, jako nedělá to dobré jméno pro toho klienta. On si tím sám škodí.</i></p> <p><i>V: Drogy agrese alkohol a závislostní chování mohou, ale nemusí být diskvalifikující faktor?</i></p> <p><i>R: Agrese určitě ano. To jako nepotřebujeme, aby se nám tady polátali mezi sebou. Ten alkohol, panebože kde se nepije, že jo... Drogy, to se nikdy neukázalo takhle na začátku, to se prostě časem ukáže.</i></p>	

Proměnná 4

Získání vlastního bydlení s nájemní smlouvou ihned při vstupu do systému PB.

Citace transkripce č. 4	Proměnná získání vlastního bydlení s nájemní smlouvou ihned
<p><i>V: Jo. A musí při vstupu do toho bytu zájemce složit třeba nějakou jistinu, nebo kauci?</i></p> <p><i>R: Tak, říkáme tomu jistota, skládat... apriory nemusí, je samozřejmě výhodou, když nějaké peníze dopředu složí, za A je to pro nás ta jistota a je to i vidět jako kdyby že se snaží, něco si našetřil, opravdu má zájem a to bydlení nutně potřebuje a chce, nicméně u nás teď už je pravidlem, že jistota se splácí, splácí se ve splátkách minimálně 200Kč měsíčně do výše nějakého dvojnásobku nájemného či, podle toho, kolik chce potom vlastník nemovitosti, protože u nás nekončíme na tom, že poskytujeme tyto tréninkové sociální, nebo říkáme tomu jakkoliv, byty, ale u nás po dvou letech dobré spolupráce může ten člověk dostat nájemní smlouvu na svoje jméno a v tom bytě zůstat.</i></p> <p><i>V: Jo jo jo, to je supr model, ten se mi moc líbí, jo, že je to dobrý v tom, že to člověka jako netáhne, nestěhujeme ho každou chvíli.</i></p> <p><i>R: Ne ne ne, my vlastně fungujeme na tom principu, že nájemní smlouvu s vlastníkem nemovitosti máme my jako organizace, byty podnajíme a po 2 letech, minimálně 2 letech jako kdyby spolupráci s tím klientem, uživatelem, můžeme dát doporučení na toho uživatele a vlastník nemovitosti přepisuje nájemní vztah z té naší organizace na toho uživatele.</i></p> <p><i>V: Ve chvíli, kdy máte teda podnájemní smlouvu s klientem a nájemní smlouvu s vlastníkem té nemovitosti, tak vy vlastně nesete hmotnou odpovědnost za toho klienta.</i></p> <p><i>R: Přesně tak. My...</i></p>	

Proměnná 5

Nositel rozhodnutí o stupni bydlení, do kterého je klient při vstupu do systému PB zařazen.

Citace transkripce č. 5	Proměnná nositel rozhodnutí o zařazení do konkrétního stupně
<p><i>V: Ten chlapík bez domova, kterého jste vlastně ubytovali, tak předpokládám, že nájemní smlouva s ním potom byla rozvázána po nějaké době asi.</i></p> <p><i>R: Ne, on u nás, ten člověk ještě stále je, tu situaci stále řešíme se spolupracujícíma organizacema, které předtím jako kdyby spolupracovali na umístění do toho bytu, to znamená, že ten člověk ještě neodchází, není pryč.</i></p> <p><i>V: A tím, že on tam má dejme tomu nepořádek v tom bytě, tak jak se to negativně projevuje jako na dalším životě, co to všechno způsobuje, co to sebou všechno nese?</i></p> <p><i>R: Na jeho životě se to nijak jako extrémně špatně neprojevuje. Ten člověk se nikam neposouvá. To je stejné jako kdyby žil na ulici, ale teď se na té ulici může zamknout. On říká, že je to super, že se mu tam strašně moc líbí, ale jako kdyby tam pokračuje úplně stejně, to znamená, tam se pije, tam se kouří, tam se prostě dovádí. A on by to jako v podstatě nebyl problém, kdyby to nenarušovalo sousedské vztahy a samozřejmě kvalitu toho bytu, který nějakým způsobem dostal</i></p>	

a není schopen to udržet na nějaké úrovni.

V: Tak jo. To je zajímavé, to se mi líbí, že jste do toho šli. Ten Housing First, že jste se toho nebáli, že jste to podnikli, je to pro mě zajímavé, rád bych se na to doptal víc, ale nenapadá mě žádná konkrétní otázka.

R: No ještě by jsme to zkusili, není to první případ, který jsme takhle vyzkoušeli, ale abych pravdu řekla, tak uživatelé, kteří přicházejí jako mladí, mladé rodiny, které přicházejí od rodin, na tom bývají podobně...

Pozn.: Tato organizace běžně přiděluje klientům stupně bydlení pomocí specializované komise. Výjimečně nabídli klientovi volbu ze všech stupňů, resp. Nabídli ihned nájemní bydlení.

Proměnná 6

Povinnost spolupracovat v systému PB se sociálními pracovníky (případně s jiným odborným personálem).

Citace transkripce č. 6	Proměnná povinnost spolupráce
<i>V: Účast v těch programech sociální integrace je povinná pro ubytovaného?</i>	
<i>R: Právě že není, ta služba je pro ně dobrovolná. Nemusí ji mít, no.</i>	
<i>V: Je možné nebo stává se někdy, že by člověk nastoupil do druhého stupně bydlení a sociální službu nevyužíval?</i>	
<i>R: Stává se, samozřejmě. Samozřejmě, že se snažíme teda jako, ne že vycvičit, jako je to prostě na bázi dobrovolnosti ale, oni přijdou sami. Opravdu měsíc dva trvá, než oni se tak nějak jako zabydlí, zjistí, že jako si neumí ani pořádně zavést dávky a už bum, už je máme v kanceláři a už se jedná se zájemcem o službu. A z toho vyplyne, že prostě nemaj lékaře pro děti, mají dluhy, a už se to nabaluje. Takže defakto když třeba nejsou našimi klienty dva, tři, čtyři měsíce, tak potom prostě... se stanou.</i>	

Proměnná 7

Stěhování klienta při jeho přechodu mezi jednotlivými stupni

Citace transkripce č. 7	Proměnná stěhování klienta při přechodu mezi stupni
<i>V: Jo. Ubytovna, podnájem a nájem. Jaký je faktický rozdíl mezi dvojkou a trojkou pro klienta? Krom toho, že má jiný typ smlouvy?</i>	
<i>R: Pro klienta je to, že když má podnájemní smlouvu, může si žádat o dávky hmotné nouze pouze. Pokud má nejvyšší stupeň, má nájemní smlouvu, má tam trvalý pobyt, to znamená, že si může žádat i o příspěvek na bydlení od státní sociální podpory.</i>	
<i>V: A to ho vyjde lépe?</i>	
<i>R: (Směje se) Defakto úplně nastejno ale, ale snažíme se ty lidi posouvat do toho nájemního</i>	

bytu. Je to takový to gró toho bydlení, že? O to se tady snaží prostě celá ***** ty lidi. Takhle, v tom druhém stupni, defakto, my máme k tomu službu, kdy se o ty lidi staráme, opravdu je vodíme za ručičku. A když víme, že ti lidi už nás nepotřebují, tak jim prostě zařídíme u městského úřadu nebo u toho soukromého pronajímatele, že nám dají pro ně vlastně nájemní smlouvu, a nebo je přestěhujeme do baráku vedle, kde prostě nám město nebo soukromý pronajímatel uvolní byt, aby mohli mít teda tu nájemní smlouvu a místo nich schválíme někoho jiného.

Proměnná 8

Omezení doby pobytu klienta v systému PB

Citace transkripce č. 8	Proměnná omezení doby pobytu
<p><i>V: Jo jo jo. Takže první stupeň, je taky v bytech.</i></p> <p><i>R: Ano.</i></p> <p><i>V: lidé tam bydlí na podnájemní smlouvu?</i></p> <p><i>R: Ano po dobu dva roky. Jakoby po dobu maximálně dva roky. S tím že se každé půlrok ta podnájemní smlouva prodlužuje. V případě, že klient dovrší po dobu dvou let a ještě jsme ho nevyhodili nebo neselhal v rámci toho programu, tak může postoupit na další dva roky do druhého stupně dostupného bydlení, a to už je jako normální, v běžných bytech.</i></p> <p><i>V: A tam má pořád možnost čerpat služby sociálních pracovníků obce?</i></p> <p><i>R: Určitě. Ale už ne v takové míře.</i></p>	

2.3 Kvantitativní výzkum

2.3.1 Hypotézy

Hypotézy byly vytvořeny na základě pilotní studie,⁴⁷ která se zabývala analýzou dat získaných od čtyř realizátorů systémů dostupného bydlení, z nichž dvě byly neziskové organizace a dvě obce.

Hypotéza 1: Systémy dostupného bydlení v ČR realizované v roce 2014 obcemi vykazují vyšší míru příklonu k přístupu Housing Ready než k přístupu Housing First.

Hypotéza 2: Systémy dostupného bydlení v ČR realizované v roce 2014 neziskovými organizacemi vykazují vyšší míru příklonu k přístupu Housing First než k přístupu Housing Ready.

2.3.2 Operacionalizace hypotéz a vytváření dotazníku

Na základě pilotní studie, která předcházela vlastnímu kvantitativnímu výzkumu, bylo pojmenováno osm proměnných. Každé proměnné byly přiřazeny dva znaky, z nichž jeden vždy odpovídá příklonu zkoumaného systému dostupného bydlení k přístupu Housing Ready a druhý příklonu k přístupu Housing First. Tyto znaky byly získány porovnáním proměnných s vymezením obou přístupů k podpoře bydlení v teoretické části práce.

Následuje výčet otázek standardizovaného dotazníku. Otázky byly vytvořeny na základě proměnných tak, aby odpověď na ně korespondovala se stanovenými znaky přístupů Housing Ready a Housing First. Vyjma první otázky která zjišťuje typ realizátora systému dostupného bydlení (zda se jedná o obec nebo neziskovou organizaci), je u každé otázky pojmenovaná proměnná, tabulka popisující oba hraniční znaky Housing First a Housing Ready, dále otázka a výběr odpovědí z dotazníku a nakonec operacionalizace hypotéz.

---

⁴⁷ Viz kapitola *Pilotní studie* s 20.

Vytvořený dotazník reagoval na problém zjištěný během pilotní studie. Realizátoři systémů dostupného bydlení sice mají zpracována písemná pravidla systému dostupného bydlení, avšak někteří respondenti přiznávají, že v praxi uplatňují zvyková, neoficiální pravidla, která jsou v rozporu s oficiálními postupy. Proto bylo přijato opatření: Dotazník se nevztahuje k podobě písemných pravidel, protože by mohlo dojít ke zkreslení získaných dat. Dotazník se vztahuje k nastínění konkrétní situace, respondent následně vybere odpověď, která nejlépe popisuje, jak byla situace v minulosti skutečně řešena.

Otázka č. 1

Realizátorem systému dostupného bydlení (*dále jen „PB“*), který provozujeme, byl v roce 2014:

- a) Obec
- b) Nezisková organizace
- c) Jiný (napište jaký) .....

Obě hypotézy jsou ověřovány stejnou sadou dotazů. První dotaz je zaměřen na rozeznání, ke které hypotéze se konkrétní vyplněný dotazník vztahuje. Proměnnou této otázky je typ realizátora. Pokud respondent odpoví, že realizátorem je obec, dotazník se bude vztahovat k hypotéze č. 1. Pokud respondent odpoví, že realizátorem je nezisková organizace, bude se dotazník vztahovat k hypotéze č. 2. Jestliže respondent zvolí třetí možnost, dotazník bude z výzkumu vyřazen.

Otázka č. 2

Proměnná: Zohlednění dosavadní aktivity klienta ve změně jeho nepříznivé situace při přidělování bytu realizátorem systému dostupného bydlení (dále jen „PB“).

Tabulka č. 2 Otázka č. 2	
Znak Housing Ready	Aktivita se posuzuje
Důkaz	Realizátor PB uplatňuje princip zásluhovosti, podle vnitřních pravidel posuzuje připravenost klienta na vlastní bydlení, eventuálně zjišťuje do kterého stupně klienta zařadit. ⁴⁸
Znak Housing First	Aktivita se neposuzuje
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip zprostředkování bydlení na prvním místě a návazné práce na změně nepříznivé situace klienta až po naplnění potřeby bezpečného bydlení. ⁴⁹

Abychom zájemci z cílové skupiny přidělili vlastní byt, musel dokázat:

- a) Hradit pravidelně náklady bydlení
- b) Hradit pravidelně náklady bydlení a zároveň splnit další nároky (např. nalezením zaměstnání, absolvováním kurzu, pravidelnou účastí v inkluzním programu apod.)

Proměnnou hodnotou této otázky je zda realizátor PB podmiňuje přidělení bytu aktivitou zájemce. Pro přístup Housing First (dále jen „HF“) je typické, že se aktivita zájemce nezohledňuje, musí však být schopen zajistit náklady na bydlení. To je v souladu s odpovědí a).

Pro přístup Housing Ready (dále jen „HR“) je naopak typické uplatňování principu zásluhovosti. Pro přidělení bytu se tedy po klientovi vyžaduje, aby svou aktivitou prokázal, že si bydlení „zaslouží“. To je v souladu s odpovědí b).

⁴⁸ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁴⁹ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka č. 3

Proměnná: Zohlednění existence dluhů klienta při přidělování bytu realizátorem PB.

Tabulka č. 3 Otázka č. 3	
Znak Housing Ready	Dluhy se zohledňují
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip kontroly, mapuje problematické oblasti a vede klienta k jejich nápravě, eventuálně zjišťuje do kterého stupně klienta zařadit. ⁵⁰
Znak Housing First	Dluhy se nezohledňují
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip zprostředkování bydlení na prvním místě a návazné práce na změně nepříznivé situace klienta až po naplnění potřeby bydlení. ⁵¹

Pokud měl zájemce z cílové skupiny z doby před vstupem do PB dluhy vůči zprostředkovateli energií, za svoz odpadu, za nezaplacené výživné nebo za pokuty udělené policií:

- a) Tyto dluhy neměly vliv na rozhodnutí, zda zájemci bude byt přidělen
- b) Dluhy přímo ovlivnily, zda zájemci byl byt přidělen

Proměnnou hodnotou této otázky je zda realizátor PB zohledňuje při přidělení bytu dluhy zájemce. Pro přístup HF je typické, že klient v první řadě získá bydlení a následně řeší dluhy z minulosti, pokud o to má zájem. Klient přichází do bydlení jako na novou startovací čáru. Soulad s odpovědí a).

Naopak v přístupech HR se klade důraz na výchovný prvek, opět se uplatňuje princip zásluhovosti. Nezaplacené dluhy jsou pojímány jako nepřipravenost na samostatné bydlení. Uplatňuje se motivace k zaplacení dluhů příslibem bydlení, až budou dluhy zaplacený. Než se tak stane, je klient často ubytován v nižších stupních systému PB. Což je v souladu s odpovědí b).

⁵⁰ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁵¹ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka č. 4

Proměnná: Zohlednění aktivního užívání drog při přidělování bytu realizátorem PB.

Tabulka č. 4 Otázka č. 4	
Znak Housing Ready	Aktivní užívání drog se zohledňuje
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip kontroly, mapuje problematické oblasti a vede klienta k jejich nápravě, eventuálně zjišťuje do kterého stupně klienta zařadit. ⁵²
Znak Housing First	Aktivní užívání drog se nezohledňuje
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip zprostředkování bydlení na prvním místě a návazné práce na změně nepříznivé situace klienta až po naplnění potřeby bydlení, uplatňuje se princip, že dodržování léčby není povinné. ⁵³

Pokud byl zájemce z cílové skupiny zjevně aktivním uživatelem drog:

- Mohl být zájemci byt přidělen, pokud splňoval ostatní podmínky pro přidělení bytu
- Lidem, kteří aktivně užívají drogy, nebyl byt přidělen

Proměnnou hodnotou této otázky je zda realizátor PB zohledňuje při přidělení bytu aktivní užívání drog zájemcem. Pro přístup HF je typické, že jediným kritériem pro získání bytu je schopnost hradit náklady spojené s bydlením. Přístup HF bývá spojován se službami následné péče. Odpověď a) značí příklon k přístupu HF. V přístupu HR jsou závislosti pojímány jako překážky, které je potřeba řešit před vstupem do samostatného bydlení. Přístup HR cílí na nabývání kompetencí k bydlení, aktivní užívání drog tento proces narušuje, proto je pro přístupy HR příznačná odpověď b), aktivní užívání drog je v kontextu přístupu HR kontraindikací k přidělení vlastního bytu

⁵² Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁵³ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka č. 5

Proměnná: Získání vlastního bydlení s nájemní smlouvou ihned při vstupu do systému PB.

Tabulka č. 5 Otázka č. 5	
Znak Housing Ready	Nelze ihned získat nájemní bydlení
Důkaz	Realizátor PB uplatňuje princip zásluhovosti, princip přípravy na samostatné bydlení. ⁵⁴
Znak Housing First	Nájemní bydlení je poskytnuto vždy okamžitě
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip co nejrychlejšího zprostředkování bydlení a naplnění potřeby bydlení na prvním místě. ⁵⁵

Klient po vstupu do systém PB:

- a) Vždy zahájil spolupráci v nižších stupních bydlení se smlouvou o poskytování služby nebo s podnájemní smlouvou
- b) Někteří klienti získali ihned samostatné bydlení s nájemní smlouvou

Proměnnou hodnotou této otázky je zda klient může vstoupit do systému PB a okamžitě získat vlastní bydlení s nájemní smlouvou. Pro přístup HR je typické, že klient zahajuje spolupráci v nižších stupních s vyšší mírou kontroly. K samostatnému bydlení se postupně propracovává. S čímž koresponduje odpověď a). Pro přístup HF je naopak typické, že klient napřed získá plnohodnotné bydlení, stačí, aby jej dokázal zaplatit, a aby mohla být naplněna potřeba bezpečí, až následně klient podniká další kroky. Absolutnímu příklonu k HF by odpovídala formulace odpovědi b) „klient vždy získá nájemní bydlení ihned“. Ale vzhledem k faktu, že systémy PB ze své podstaty obsahují i jiné typy (stupně) bydlení než nájemní byty. Vnímám i možnost získat nájemní bydlení ihned po vstupu do systému PB jako příklon k přístupu HF.

⁵⁴ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁵⁵ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka č. 6

Proměnná: Nositel rozhodnutí o stupni bydlení, do kterého je klient při vstupu do systému PB zařazen.

Tabulka č. 6 Otázka č. 6	
Znak Housing Ready	O zařazení klienta rozhoduje realizátor
Důkaz	Realizátor posuzuje připravenost klienta. ⁵⁶
Znak Housing First	Klient rozhoduje sám, do kterého stupně bude zařazen
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip co nejrychlejšího zprostředkování nájemního bydlení, využití nižších stupňů bydlení je tak pro klienta zcela volitelné. ⁵⁷

O zařazení klienta do konkrétního stupně bydlení zpravidla rozhoduje (za předpokladu, že všechny stupně mají volnou kapacitu a pořadník je prázdný):

- a) Realizátor systému PB na základě šetření, která provedl
- b) Klient na základě vlastní volby a svých finančních možností

Proměnnou hodnotou této otázky je svobodná vůle klienta ve výběru stupně bydlení. V souladu s přístupem HR přiděluje do jednotlivých stupňů klienty realizátor, podle toho jak zhodnotí jejich kompetence k samostatnému bydlení. Odpověď a). Podle přístupu HF klient sám zhodnotí nejlépe, jaký stupeň bydlení mu vyhovuje a jaký si může dovolit zaplatit. Odpověď b)

⁵⁶ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁵⁷ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka č. 7

Proměnná: Povinnost spolupracovat v systému PB se sociálními pracovníky (případně s jiným odborným personálem).

Tabulka č. 7 Otázka č. 7	
Znak Housing Ready	Klient je povinen spolupracovat se sociálními pracovníky
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip kontroly a posiluje připravenost klienta na samostatné bydlení. Ukončení spolupráce se sociálními pracovníky by tyto principy popřelo. ⁵⁸
Znak Housing First	Klient sám stanoví, zda využije podporu sociálních pracovníků
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip zprostředkování bydlení na prvním místě, teprve v návaznosti na další potřeby jsou poskytovány další služby, které si klient sám volí. ⁵⁹

Klient, který získal byt v systému PB (nevztahuje se na stupně, které zahrnují azylové bydlení):

- a) Měl povinnost spolupracovat se sociálními pracovníky, případně s jinými odbornými pracovníky realizátora systému PB
- b) Mohl využívat systém prostupného bydlení bez povinnosti čerpat podporu sociálních pracovníků nebo jiných odborných pracovníků realizátora systému PB

Proměnnou hodnotou této otázky je zda je v systému PB spolupráce klienta se sociální službou povinná. Podle přístupu HR klient překonává překážky nebo nabývá kompetence k samostatnému bydlení ve spolupráci se sociálním pracovníkem (případně s jiným odborným pracovníkem), který zároveň vykonává kontrolu. Bez působení pracovníka by systém HR přestal naplňovat své cíle. Odpověď a) se tedy kloní k přístupu HR. Přístup HF staví na dobrovolnosti klienta ve spolupráci se sociálním pracovníkem. Klient si může vybrat kdy, v jaké míře a zda vůbec podporu odborného personálu využije. Odpověď b) se tedy kloní k přístupu HF. Otázka se nevztahuje na stupeň zahrnující azylové bydlení, které může být realizováno i v bytech, protože

⁵⁸ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁵⁹ Viz kapitola *Housing First* s 9.

azylové bydlení je samo o sobě sociální služba, tudíž v tomto stupni spolupráce se sociálními pracovníky není nikdy volitelná. Ukončení spolupráce by znamenalo ukončení pobytu v daném stupni.

Otázka č. 8

Proměnná: Stěhování klienta při jeho přechodu mezi jednotlivými stupni

Tabulka č. 8 Otázka č. 8	
Znak Housing Ready	Klient se stěhuje
Důkaz	Housing Ready obsahuje více stupňů, které se kvalitativně liší, realizátor uplatňuje princip zásluhovosti, s přechodem do vyššího stupně se klient stěhuje do komfortnějšího bydlení. ⁶⁰
Znak Housing First	Klient se nestěhuje, mění se forma smlouvy
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip co nejrychlejšího zprostředkování nájemního bydlení, tudíž ke stěhování není důvod, nebo realizátor uplatňuje princip stability bydlení a změna stupně bydlení se projeví změnou smluvního vztahu. ⁶¹

Klienti při přesunu mezi jednotlivými stupni, včetně stupňů zahrnující azylové bydlení:

- Alespoň v 80% případů zůstali bydlet na tomtéž místě, změnila se forma smluvního vztahu
- Alespoň v 80% případů se odstěhovali bydlet na jiné místo
- Jiná odpověď .....

Proměnnou hodnotou této otázky je zda se klient při přechodu mezi jednotlivými stupni stěhuje. Pro vyhodnocení postačí 80% četnost případů. Pro přístup HF je typické, že vylučuje nutnost stěhování klientů. Toto koresponduje s odpovědí a). Pro přístup HR je typické, že jednotlivé stupně se mezi sebou liší komfortem bydlení. Klient se tedy při přesunu do kvalitnějšího stupně, který si zasloužil, musí přestěhovat do jiného bytu. Odpověď b). Azylové bydlení není z otázky vyloučeno, protože může být poskytováno v bytě, který později může být vyloučen z registrace služby a převeden na nájemní nebo podnájemní smluvní vztah namísto smluvního vztahu o poskytování sociální služby.

⁶⁰ Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁶¹ Viz kapitola *Housing First* s 9.

Otázka 9

Proměnná: Omezení doby pobytu klienta v systému PB

Tabulka č. 9 Otázka č. 9	
Znak Housing Ready	Doba pobytu alespoň v jednom stupni je časově limitována
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip přípravy klienta na samostatné bydlení, časový limit pobytu v jednotlivých stupních využívá jako motivační prvek. ⁶²
Znak Housing First	Doba pobytu není časově limitována
Důkaz	Realizátor uplatňuje princip trvalého bydlení bez časového omezení. ⁶³

Doba, po kterou klient mohl bydlet v jednotlivých stupních systému PB:

- Je časově omezena alespoň v jednom stupni
- Není časově omezena

Proměnnou hodnotou této otázky je doba pobytu klienta v systému PB. Přístup HR je zaměřený na získávání kompetencí k bydlení, časové omezení pobytu klienta v jednotlivých stupních pomáhá vytvářet tlak na výkon klienta. Odpověď a). Přístup HF klade důraz na neomezenou dobu poskytování podpory. Odpověď b).

Předvýzkum, testování dotazníku

Disman uvádí, že předvýzkum zpravidla zahrnuje vyšší počet respondentů, než pilotní studie, jeho smyslem je ověření, zda jsou otázky dotazníku formulovány dostatečně jednoznačně.⁶⁴ Vzhledem k omezenému počtu respondentů, kteří mohli být v rámci výzkumu osloveni, byl předvýzkum realizován pouze s jedním respondentem, který má zkušenosti s realizací systému dostupného bydlení, ale v důsledku stanoveného výběru respondentů nemohl být do vlastního výzkumu zařazen. Na základě poznatků z předvýzkumu byly v dotazníku před jeho rozesláním uskutečněny následující změny:

V otázce č. 2 byly upřesněny odpovědi přidáním slova „pravidelně“ (Hradit pravidelně náklady bydlení).

⁶² Viz kapitola *Housing Ready* s 8.

⁶³ Viz kapitola *Housing First* s 9.

⁶⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s 122.

V otázce č. 8 byla zohledněna četnost výskytu situace, předchozí formulace se vztahovala pouze k jednomu klientovi (Alespoň v 80% případů...).

2.3.3 Výběr respondentů

Vzhledem k cílům práce byl okruh respondentů vymezen na pracovníky, kteří realizovali systém dostupného bydlení od počátku roku 2014. U respondentů nebylo posuzováno vzdělání, pouze osobní dlouhodobá zkušenost se systémy dostupného bydlení. Výzkum byl od počátku koncipován k oslovení co nejširší skupiny informantů, avšak z každého systému dostupného bydlení mohl být dotazník započítán pouze od jednoho pracovníka. Předběžně bylo odhadováno nalezení deseti vhodných respondentů.

Za systém dostupného bydlení se pro účely výzkumu posuzuje v souladu s vymezením v teoretické části práce taková podpora bydlení, která sestává z více vzájemně propojených forem bydlení.⁶⁵

K získání snadného přístupu k respondentům byla kontaktována Agentura pro sociální začleňování, ta poskytla seznam obcí a neziskových organizací, které se věnují různým způsobům podpory bydlení, včetně realizace systémů dostupného bydlení. Dále proběhlo vyhledávání hesla „dostupné bydlení“ na internetu. Z dosažených informací byl sestaven seznam třiatřiceti potenciálních respondentů. Seznam byl zredukován o čtyři subjekty, které zjevně systém dostupného bydlení nerealizovali v roce 2014.

Aby byla zajištěna co nejvyšší návratnost dotazníků a současně bylo ověřeno, kolik potenciálních respondentů opravdu spadá do cílové skupiny, bylo stanoveno, že každý ze zbývajících dvaceti devíti potenciálních respondentů bude telefonicky osloven a dotázán zda má zájem vstoupit do výzkumu a zda splňuje podmínky podle prvního a druhého odstavce této kapitoly.

---

⁶⁵ Viz kapitola *Pojem dostupné bydlení* s 12.

2.3.4 Realizace kvantitativního výzkumu

Oslovení respondentů

Postupně bylo osloveno všech dvacet devět potenciálních respondentů podle pravidel popsaných v předchozí kapitole. Čtrnáct informantů nebylo do výzkumu zařazeno, protože nesplňovali některé z vymezených pravidel. Převážně šlo o kritérium doby realizace systému dostupného bydlení a nesplnění podmínky dostupnosti (subjekty realizují pouze sociální bydlení nebo pouze Housing First apod.). Zbýlých patnáct oslovených realizátorů souhlasilo s vyplněním dotazníku, ten jim byl zaslán prostřednictvím emailu. Zpět se vrátilo dvanáct vyplněných dotazníků od dvanácti různých realizátorů dostupného bydlení. Tři respondenti projevili zájem o výsledky výzkumu.

Výzkumu se zúčastnili zástupci Slezské Diakonie Bruntál, Charity Most, Kotec, o.p.s. Magistrátu města Pardubic, Městské části Praha 14, Města Hodonín a Statutárního města Opava. Zbýlých pět respondentů nedalo souhlas se zveřejněním informací uvedených v dotaznících, které odeslali.

Zpětná vazba dotazníku

Zaslání dotazníku elektronickou formou umožnilo respondentům zapisovat přímo do dotazníku své postřehy, případně upřesňující komentáře. Přestože několik odpovědí zůstalo neoznačených, žádná z otázek se nedá označit za opakovaně problematickou.

2.3.5 Interpretace dat

Do výzkumu se úspěšně zapojilo pět obcí a sedm neziskových organizací, které realizovaly systém dostupného bydlení v ČR v roce 2014. Sesbíraná data byla zobrazena pomocí tabulek. Při čtení dat je důležité mít na paměti, že jednotlivé znaky, pomocí kterých se měří příklon realizátora, k jednomu či druhému přístupu podpory bydlení mohou mít rozdílnou váhu.⁶⁶

---

⁶⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s 83.

Ověření hypotézy 1

Tabulka č. 10 zobrazuje data získaná od obcí, které realizovaly systémy dostupného bydlení v ČR v roce 2014. První sloupec obsahuje výčet proměnných, druhý sloupec u každé proměnné zobrazuje počet dotazníkových odpovědí, které nesou znak příklonu k přístupu Housing First. Třetí sloupec u každé proměnné zobrazuje počet odpovědí, které nesou znak příklonu k přístupu Housing Ready. Čtvrtý sloupec zobrazuje nevyplněné odpovědi.

Tabulka č. 10 Hypotéza 1 (obce)			
	Počet HF	Počet HR	Jiné
Proměnná 1	0	4	1
Proměnná 2	1	4	0
Proměnná 3	0	5	0
Proměnná 4	1	4	0
Proměnná 5	0	5	0
Proměnná 6	0	5	0
Proměnná 7	0	5	0
Proměnná 8	2	3	0

Hypotéza 1: Systémy dostupného bydlení v ČR realizované v roce 2014 obcemi vykazují vyšší míru příklonu k přístupu Housing Ready než k přístupu Housing First.

Hypotéza 1 byla výzkumem potvrzena.

Tabulka č. 11 Zobrazení proměnných	
Proměnná 1	Zohlednění dosavadní aktivity klienta ve změně jeho nepříznivé situace při přidělování bytu realizátorem systému dostupného bydlení (<i>dále jen „PB“</i>).
Proměnná 2	Zohlednění existence dluhů klienta při přidělování bytu realizátorem PB.
Proměnná 3	Zohlednění aktivního užívání drog při přidělování bytu realizátorem PB.
Proměnná 4	Získání vlastního bydlení s nájemní smlouvou ihned při vstupu do systému PB.
Proměnná 5	Nositel rozhodnutí o stupni bydlení, do kterého je klient při vstupu do systému PB zařazen.
Proměnná 6	Povinnost spolupracovat v systému PB se sociálními pracovníky (případně s jiným odborným personálem).
Proměnná 7	Stěhování klienta při jeho přechodu mezi jednotlivými stupni
Proměnná 8	Omezení doby pobytu klienta v systému PB

Tabulka č. 11 zobrazuje pojmenované proměnné pro snazší přehlednost.

Ověření hypotézy 2

Tabulka č. 12 zobrazuje data získaná od neziskových organizací, které realizovaly systémy dostupného bydlení v ČR v roce 2014. První sloupec obsahuje výčet proměnných, druhý sloupec u každé proměnné zobrazuje počet dotazníkových odpovědí, které nesou znak příklonu k přístupu Housing First. Třetí sloupec u každé proměnné zobrazuje počet odpovědí, které nesou znak příklonu k přístupu Housing Ready. Čtvrtý sloupec zobrazuje počet nevyplněných odpovědí.

Tabulka 12. Hypotéza 2 (NNO)			
	Počet HF	Počet HR	Jiné
Proměnná 1	1	6	0
Proměnná 2	2	4	1
Proměnná 3	3	4	0
Proměnná 4	0	7	0
Proměnná 5	0	7	0
Proměnná 6	2	5	0
Proměnná 7	0	5	2
Proměnná 8	1	6	0

Hypotéza 2: Systémy dostupného bydlení v ČR realizované v roce 2014 neziskovými organizacemi vykazují vyšší míru příklonu k přístupu Housing First než k přístupu Housing Ready.

Hypotéza 2 byla výzkumem vyvrácena.

Tabulka č. 13 Zobrazení proměnných	
Proměnná 1	Zohlednění dosavadní aktivity klienta ve změně jeho nepříznivé situace při přidělování bytu realizátorem systému dostupného bydlení (<i>dále jen „PB“</i>).
Proměnná 2	Zohlednění existence dluhů klienta při přidělování bytu realizátorem PB.
Proměnná 3	Zohlednění aktivního užívání drog při přidělování bytu realizátorem PB.
Proměnná 4	Získání vlastního bydlení s nájemní smlouvou ihned při vstupu do systému PB.
Proměnná 5	Nositel rozhodnutí o stupni bydlení, do kterého je klient při vstupu do systému PB zařazen.
Proměnná 6	Povinnost spolupracovat v systému PB se sociálními pracovníky (případně s jiným odborným personálem).
Proměnná 7	Stěhování klienta při jeho přechodu mezi jednotlivými stupni
Proměnná 8	Omezení doby pobytu klienta v systému PB

Tabulka č. 13 zobrazuje pojmenované proměnné pro snazší přehlednost.

Konkrétní data

Tabulka č. 14 zobrazuje příklon jednotlivých realizátorů systémů dostupného bydlení, kteří se účastnili výzkumu, k přístupům Housing Ready a Housing First podle souhrnného počtu znaků. Prvních pět řádků zobrazuje neziskové organizace, posledních pět řádků zobrazuje obce. Pět z uvedených realizátorů nechtělo být v práci uvedeno.

Tabulka č. 14 Příklon jednotlivých realizátorů k HF a HR			
	Počet znaků HF	Počet znaků HR	Jiné
Slezská Diakonie Bruntál	2	6	0
NNO 2	2	6	0
NNO 3	0	7	1
Kotec, o.p.s.	1	6	1
Charita Most	1	7	0
NNO 6	3	4	1
NNO 7	0	8	0
Obec 1	2	6	0
Městská část Praha 14	1	6	1
Město Hodonín	1	7	0
Město Opava	0	8	0
Magistrát města Pardubice	0	8	0

Komparace

Na základě zobrazených dat je možné snadno komparovat jednotlivé systémy dostupného bydlení mezi sebou. Přesto že systémy PB realizované obcemi vykazují vyšší příklon k přístupu HR než systémy PB realizované neziskovými organizacemi nezbývá než konstatovat, že obecný příklon systémů dostupného bydlení byl v roce 2014 výrazně blíže k přístupu Housing Ready.

Oproti původnímu očekávání založeném na pilotní studii výzkum prokázal, že ani jeden ze zkoumaných systémů dostupného bydlení nevykázal za rok 2014 vyšší příklon k přístupu Housing First než k přístupu Housing Ready.

Tabulka č. 15 Zobrazuje konkrétní odpovědi z dotazníků s přiřazenou hodnotou podle znaku odpovědi. Číselné označení ve vodorovném řádku udává pořadové číslo otázky.

Tabulka č. 15 Zobrazení dílčích odpovědí z dotazníku								
	2	3	4	5	6	7	8	9
Slezská Diakonie Bruntál	HR	HR	HF	HR	HR	HF	HR	HR
NNO 2	HR	HF	HF	HR	HR	HR	HR	HR
NNO3	HR		HR	HR	HR	HR	HR	HR
Kotec o.p.s	HF	HR	HR	HR	HR	HR		HR
Charita Most	HR	HF	HR	HR	HR	HR	HR	HR
NNO 6	HR	HR	HF	HR	HR	HF		HF
NNO 7	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Obec 1	HR	HR	HR	HF	HR	HR	HR	HF
Městská část Praha 14		HF	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Město Hodonín	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HF
Opava	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Magistrát města Pardubice	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR

Vyhodnocení cílů práce

Tématem práce je komparace systémů prostupného bydlení v ČR v roce 2014. Díky porovnání dat, která byla v průběhu výzkumu sesbírána a vyhodnocena, práce přispívá k řešení výzkumného problému. Problém spočívá v nejednotnosti pojetí systémů prostupného bydlení. Výsledky výzkumu napomohly k nalezení společných znaků systémů prostupného bydlení, které spatřuji právě v příklonu k přístupu podpory bydlení Housing Ready.

V průběhu výzkumu se podařilo zodpovědět výzkumné otázky. Rovněž byly naplněny výzkumné cíle. Byly pojmenovány proměnné, pomocí kterých je možné komparovat systémy prostupného bydlení ve vztahu k přístupům podpory bydlení HF a HR. Podařilo se změřit, ke kterému přístupu podpory bydlení systémy PB v roce 2014 inklinovaly a byly ověřeny stanovené hypotézy. Z těchto důvodů považuji práci za zdařilou.

Závěr

Tématem práce byla komparace systémů dostupného bydlení v ČR v roce 2014. Přínos práce je vyjádřen odpovědí na výzkumný problém, ten můžeme spatřovat v nejednotném pojetí systémů dostupného bydlení. Práce napomáhá pojmenovat společné znaky více než deseti různých systémů dostupného bydlení.

Cílem práce bylo komparovat mezi sebou systémy dostupného bydlení.

Teoretická část práce byla věnována shrnutí dosud známých informací o dvou hlavních směrech v podpoře bydlení, jimiž jsou přístupy Housing Ready a Housing First.

Výzkumná část byla realizována ve dvou navazujících částech, kterými jsou pilotní studie a vlastní kvantitativní výzkum.

Pilotní studie kvalitativní metodou pojmenovává proměnné mezi Housing First a Housing Ready a definuje jejich znaky. Dále stanovuje hypotézy pro další pokračování výzkumu.

Autor v práci na základě proměnných konstruuje postup porovnání rozdílných systémů dostupného bydlení vzájemně mezi sebou pomocí znaků vypovídajících o příklonu jednotlivých systémů dostupného bydlení k přístupům Housing Ready nebo Housing First, které stojí ideově proti sobě. Komparační postup je v práci vystaven na kvantitativní metodě výzkumu.

Výsledky výzkumu odhalily, že systémy dostupného bydlení v roce 2014 v ČR byly výrazně příkloněny k přístupu podpory bydlení Housing Ready. Systémy dostupného bydlení realizované obcemi vykazovaly vyšší míru příklonu k přístupu Housing Ready, než systémy dostupného bydlení realizované neziskovými organizacemi.

Seznam použité literatury

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. 121 374 s.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2. 407 s.

LUX, M. *Bydlení - věc veřejná*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-12-1. 287 s. Sociální aspekty bydlení v České republice a zemích Evropské unie.

LUX, M., MIKESZOVÁ, M., SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením*. Vyd. 2. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. 64 s. ISBN 978-80-7330-176-7. Mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8549-0. 287 s.

SNOPEK, J., MATOUŠEK, R. *Prostupné bydlení*. Praha: ASTRON studio CZ, a.s., 2014. ISBN 978-80-7440-113-8. 84 s.

Internetové zdroje

Housing First. [cit. 2016-03-23]. National Alliance to End Homelessness [online]. Washington, 2006. Dostupné z WWW: http://www.endhomelessness.org/pages/housing_first.

Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR Praha, vydavatel neuveden, ISSN neuvedeno [cit. 2016-03-23]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/22514/Koncepce_soc_bydleni_2015.pdf ISBN neuvedeno.

Systém dostupného bydlení [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR Praha, vydavatel neuveden, ISSN neuvedeno 2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12800/prezentace_7.pdf

Deník Referendum [online]. *Sociální bydlení a model Housing first*. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z WWW: <http://denikreferendum.cz/clanek/19248-socialni-bydleni-a-model-housing-first>

Třístupňové bydlení [online]. Centrom občanské sdružení, vydavatel neuveden, Ostrava, c2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z WWW: <http://centrom.cz/index.php/tristupnového-bydlení>

Program Dostupné bydlení. Helpion [online]. Vydavatel neuveden, Rychnov nad kněžnou, c2011 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.helpion.cz/program-dostupne-bydleni.html>

Vláda schválila koncepci sociálního bydlení. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. Praha [cit. 2016-03-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/cs/22524>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Seznam symbolů, zkratek a pojmů

Definice pojmů vycházejí z Matouškova slovníku sociální práce⁶⁷

%	- procenta
Anamnéza	- shromažďování, třídění a zpracovávání údajů o klientovi, které objasňují jeho vývoj a současný stav
Bezdomovství	- viz bezdomovci, lidé žijící bez stálého bydlení a obvykle i bez stálého zaměstnání, bez zdrojů, které jsou běžně dostupné jiným občanům
Cílová skupina	- skupina definovaná nepříznivou sociální situací
ČR	- Česká republika
HF	- Housing First
HR	- Housing Ready
Klient	- Subjekt, osoba, rodina, komunita, který využívá sociální služby
NNO	- nestátní nezisková organizace
o. p. s.	- obecně prospěšná společnost
o. s.	- občanské sdružení
Obec	- základní územní samosprávný celek společenství občanů
PB	- prostupné bydlení
R:	- respondent
Společně posuzovaná osoba	- okruh společně posuzovaných osob §25 odst. 5 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
V:	- výzkumník

---

⁶⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8549-0. 287 s.

Seznam tabulek

I.	Tabulka č. 1 Vizualizace výsledků pilotní studie.....	26
II.	Citace transkripce č. 1 Proměnná zohledňování aktivity klienta.....	27
III.	Citace transkripce č. 2 Proměnná zohledňování dluhů.....	28
IV.	Citace transkripce č. 3 Proměnná zohlednění aktivního užívání drog.....	28
V.	Citace transkripce č. 4 Proměnná získání vlastního bydlení.....	29
VI.	Citace transkripce č. 5 Proměnná nositel rozhodnutí.....	29
VII.	Citace transkripce č. 6 Proměnná povinnost spolupráce.....	30
VIII.	Citace transkripce č. 7 Proměnná stěhování klienta.....	30
IX.	Citace transkripce č. 8 Proměnná omezení doby pobytu.....	31
X.	Tabulka č. 2 Otázka č. 2.....	33
XI.	Tabulka č. 3 Otázka č. 3.....	34
XII.	Tabulka č. 4 Otázka č. 4.....	35
XIII.	Tabulka č. 5 Otázka č. 5.....	36
XIV.	Tabulka č. 6 Otázka č. 6.....	37
XV.	Tabulka č. 7 Otázka č. 7.....	38
XVI.	Tabulka č. 8 Otázka č. 8.....	29
XVII.	Tabulka č. 9 Otázka č. 9.....	40
XVIII.	Tabulka č. 10 Hypotéza 1 (Obce).....	43
XIX.	Tabulka č. 11 Zobrazení proměnných.....	43
XX.	Tabulka č. 12 Hypotéza 2 (NNO).....	44
XXI.	Tabulka č. 13 Zobrazení proměnných.....	44
XXII.	Tabulka č. 14 Příklon jednotlivých realizátorů HF a HR.....	45
XXIII.	Tabulka č. 15 Zobrazení dílčích odpovědí z dotazníku.....	46

Seznam příloh

- I. Komparace systémů dostupného bydlení v ČR 2014, přehledová studie
- II. Dotazník – Komparace systémů dostupného bydlení v ČR v roce 2014

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Komparace systémů prostupného bydlení v ČR 2014

Comparison of staircase housing in CR 2014

Přehledová studie k bakalářské práci

Vít Laštovica

Vedoucí práce Mgr. František Znebežánek, Ph.D.

Olomouc 2015

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Zaměření přehledové studie.....	3
3. Přehledová studie.....	3
3.1 Prostorové rozmístění dílčích článků systému prostupného bydlení.....	3
3.2 Cílové skupiny, kterým jsou systémy určeny	4
3.3 Systém přidělování jednotlivých stupňů bydlení.....	4
4. Závěr	5
5. Zdroj.....	5

1. Úvod

Prostupné bydlení je mladý nástroj prevence a intervence v oblasti problematiky spojené s bezdomovstvím. První neintuitivní praktické využití konceptu prostupného bydlení zaznamenáváme v roce 2005 v Ostravě. I když je systém prostupného bydlení zajímavou součástí palety sociální práce plnou potenciálu, je přes to v ČR stále velmi řídko zastoupen.

Bakalářská práce, k níž se tato studie vztahuje si klade za cíl porovnat různé systémy prostupného bydlení v ČR a přispět tak svou trochou do mlýna při otevírání dveří vedoucích ke zvýšení kvality tohoto nástroje.

2. Zaměření přehledové studie

Účelem této rychlé přehledové studie je zobecnění a porovnání reprezentativních prací. Jejich výběr je dán rozdílností jejich obsahu. Formulace zaměření v podobě otázky by tedy měla znít: "Jaké rozdíly spatřujeme v teoretických základech systémů prostupného bydlení?" Cílem práce je tedy předložit poznatky o rozdílech v teoretických základech systémů prostupného bydlení.

3. Přehledová studie

Všechny parafrázované články vykazují shodu ve tvrzení, že systém prostupného bydlení je obousměrně propojená soustava různého počtu tzv. stupňů, z nichž každý reprezentuje bydlení o určité kvalitě a náročnosti na udržitelnost. Jeho cílem je motivovat a postupně integrovat sociálně vyloučené lidi za pomoci transparentně dosažitelného postupu směrem ke kvalitnějšímu a svobodnějšímu bydlení. Prostupné bydlení je vždy spojeno s odborným výkonem sociální práce.

Ve zkoumané oblasti doposud neexistuje jednotná terminologie. Systém prostupného bydlení je někdy pojmenován jako bydlení dostupné, bydlení třístupňové nebo bydlení o jiném počtu stupňů. Pro účely přehledové studie si dovoluji všechny zmiňované názvy shrnout pod název „systémy prostupného bydlení.“

Témata v nichž se zkoumané články rozcházejí můžeme rozřadit do několika skupin:

- 1) Prostorové rozmístění dílčích článků systému prostupného bydlení
- 2) Cílové skupiny, kterým jsou systémy prostupného bydlení určeny
- 3) Systém přidělování jednotlivých stupňů bydlení

3.1 Prostorové rozmístění dílčích článků systému prostupného bydlení

V zásadě můžeme rozlišit dva protichůdné modely prostorového rozmístění tak zvaných startovacích bytů, které jsou součástí systémů prostupného bydlení.

První model je založen na sestěhování sociálně vyloučených lidí do jedné lokality. Obec nebo nezisková organizace je vlastníkem nebo nájemníkem bytového domu, který používá jako součást systému prostupného bydlení. (Centrom, o.s. *Třístupňové bydlení*)

Myšlenkou druhého modelu je prostorová dekoncentrace sociálně vyloučených lidí. Provozovatel systému prostupného bydlení zajišťuje svým klientům nájem nebo podnájem v bytech, které si mohou být prostorově vzdáleny. (Jan Snopek *Vytvoření systému prostupného bydlení*)

3.2 Cílové skupiny, kterým jsou systémy určeny

Všechny systémy prostupného bydlení jsou určeny lidem starším osmnácti let. Mladším lidem zákony platné v ČR neumožňují přímé využití systému. Z vyhledaných textů bohužel není zcela zřejmé zda mohou systém prostupného bydlení využívat i lidé s omezenou způsobilostí k právním úkonům.

Část systémů prostupného bydlení je určena pouze matkám s dětmi (rodinám), které jsou sociálně vyloučené nebo jsou sociálním vyloučením ohroženy. (Centrum sociálních služeb Praha)

A část systémů prostupného bydlení je určena lidem starším osmnácti let, kteří jsou sociálně vyloučení, nebo jsou sociálním vyloučením ohroženi.

3.3 Systém přidělování jednotlivých stupňů bydlení

Systém přidělování jednotlivých stupňů bydlení podléhá buďto bodovému systému, písemným pravidlům nebo kombinaci těchto způsobů.

V **bodovém systému** jsou sledována předem pevně daná kritéria v životě člověka, z nichž každé má stanovenou bodovou hodnotu (Př.: Pět měsíců pravidelně platí nájem = 3 body, děti mají bezproblémovou školní docházku = 5 bodů). Pokud člověk dosáhne určitého množství bodů, posouvá se v žebříčku prostupného bydlení odpovídajícím směrem. (Helpion, o.p.s. *Program Dostupné bydlení*)

Písemná pravidla znamenají předem definovaný rámec, kterému by život člověka měl odpovídat pro vstup do určitého stupně systému prostupného bydlení. (Centrum sociálních služeb Praha *Projekt tréninkových bytů - program prostupného bydlení MČ Prahy 10 (přípravná fáze)*)

4. Závěr

Na teoretické rovině spatřujeme v systémech dostupného bydlení rozdíly v prostorovém rozmístění dílčích článků systémů, v cílových skupinách jimž jsou systémy určeny a ve způsobu přidělování jednotlivých stupňů bydlení.

Tyto odlišnosti mají svou vnitřní logiku, která je odvislá od konkrétních lokalit, možností, příležitostí, demografie obyvatelstva, způsobů přímé práce s člověkem a dalších činitelích.

Podrobnější rozkrytí této problematiky, především pak na praktické rovině může napomoci rozvoji této odnože sociální práce.

5. Zdroj

Jan Snopek *Vytvoření systému dostupného bydlení* dostupné z <http://www.socialni-zaclenovani.cz/vytvoreni-systemu-prostupneho-bydleni> [cit. 28.5.2014]

Helpion, o.p.s. *Program Dostupné bydlení* dostupné z <http://www.helpion.cz/program-dostupne-bydleni.html> [cit. 28.5.2014]

Centrum sociálních služeb Praha *Projekt tréninkových bytů - program dostupného bydlení MČ Prahy 10 (přípravná fáze)* dostupné z <http://www.ckpp10.cz/index.php?a=2>

Centrom, o.s. *Třístupňové bydlení* dostupné z <http://www.centrom.cz/index.php/tristupnoveho-bydleni>

Jiří Mareš *Přehledová studie: Jejich typologie, funkce a způsob vytváření* Pedagogická orientace, 2013, roč. 23, č. 4, s. 427–454 dostupné z http://www.ped.muni.cz/pedor/archiv/2013/PedOr13_4_Prehledove_Mares.pdf

Komparace systémů prostupného bydlení v ČR v roce 2014

Autor: Vít Laštovica

Napište prosím název organizace, ve které systém prostupného bydlení realizujete:

.....

Označte vždy jednu z odpovědí, otázky se vztahují výhradně k roku 2014:

1. Kategorie podle typu realizátora

1.1 Realizátorem systému prostupného bydlení (*dále jen „PB“*), který provozujeme, byl v roce 2014:

- a) Obec
- b) Nezisková organizace
- c) Jiný (Napište jaký) .....

2. Testování zájemce o vstup do systému PB v roce 2014

2.1 Abychom zájemci z cílové skupiny přidělili vlastní byt, musel splnit tyto podmínky:

- a) Hradit pravidelně náklady bydlení
- b) Hradit pravidelně náklady bydlení a zároveň splnit další nároky (např. nalezením zaměstnání, dobrovolnictvím apod.)

2.2 Pokud měl zájemce z cílové skupiny z doby před vstupem do PB dluhy vůči zprostředkovateli energií, za svoz odpadu, za nezaplacené výživné nebo za pokuty udělené policií:

- a) Tyto dluhy neměly vliv na rozhodnutí, zda zájemci bude byt přidělen
- b) Dluhy přímo ovlivnily, zda zájemci byl byt přidělen

2.3 Pokud byl zájemce z cílové skupiny zjevně aktivním uživatelem drog:

- a) Mohl být zájemci byt přidělen, pokud splňoval ostatní podmínky pro přidělení bytu
- b) Lidem, kteří aktivně užívají drogy, nebyl byt přidělen

3. Vstup zájemce/klienta do systému PB v roce 2014

3.1 Klient po vstupu do systém PB:

- a) Vždy zahájil spolupráci v nižších stupních bydlení se smlouvou o poskytování služby nebo s podnájemní smlouvou
- b) Někteří klienti získali ihned samostatné bydlení s nájemní smlouvou

3.2 O zařazení klienta do konkrétního stupně bydlení zpravidla rozhoduje (za předpokladu, že všechny stupně mají volnou kapacitu a pořadník je prázdný):

- a) Realizátor systému PB na základě šetření, která provedl
- b) Klient na základě vlastní volby a svých finančních možností

4. Průběh spolupráce s klientem v systému PB v roce 2014

4.1 Klient, který získal byt v systému PB (nevztahuje se na stupně, které zahrnují azylové bydlení):

- a) Měl povinnost spolupracovat se sociálními pracovníky, případně s jinými odbornými pracovníky realizátora systému PB
- b) Mohl využívat systém prostupného bydlení bez povinnosti čerpat podporu sociálních pracovníků nebo jiných odborných pracovníků realizátora systému PB

4.2 Klienti při přesunu mezi jednotlivými stupni, včetně stupňů zahrnující azylové bydlení:

- a) Alespoň v 80% případů zůstali bydlet na tomtéž místě, změnila se forma smluvního vztahu
- b) Alespoň v 80% případů se odstěhovali bydlet na jiné místo
- c) Jiná odpověď .....

5. Opuštění systému PB klientem v roce 2014

5.1 Doba, po kterou klient mohl bydlet v jednotlivých stupních systému PB:

- a) Je časově omezena alespoň v jednom stupni
- b) Není časově omezena

Dotazníky jsou součástí bakalářské práce „Komparace systémů prostupného bydlení v ČR 2014“ a společně s celou prací budou veřejně dostupným dokumentem. Uvedte prosím, zda **souhlasíte** nebo **nesouhlasíte** se zveřejněním vašich odpovědí.

Děkuji za čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Vít Laštovica</i>
Katedra:	Katedra sociologie
Obor studia:	<i>Sociální práce</i>
Obor obhajoby práce:	<i>Sociální práce</i>
Vedoucí práce:	<i>Mgr. František Znebežánek Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Komparace systémů prostupného bydlení v ČR 2014
Anotace práce:	Cílem bakalářské práce je komparace systémů prostupného bydlení v ČR v roce 2014, ve vztahu k přístupu Housing Ready a Housing First. Teoretická část bakalářské práce vysvětluje pojmy Housing Ready, Housing First vztah mezi nimi. Dále vymezuje pojem prostupné bydlení a uvádí kontext k přístupům Housing Ready a Housing First. Praktická část popisuje realizaci kvantitativního výzkumu, jehož výsledkem je vzájemné porovnání systémů prostupného bydlení mezi sebou.
Klíčová slova:	Prostupné bydlení, Housing Ready, Housing First
Title of Thesis:	Comparison of staircase systems in CR 2014
Annotation:	Objective of bachelor thesis is comparison of staircase systems in CR in the year 2014, in relations with Housing Ready and Housing First approach. Theoretical part of bachelor thesis explains concept Housing Ready and Housing First and relations between them. Further defines concept of staircase system and provides the context for approaches Housing Ready and Housing First. The practical part describes the implementation of quantitative research, the result of which is a mutual comparison of staircase systems.
Keywords:	staircase system, Housing Ready, Housing First
Názvy příloh vázaných v práci:	Komparace systémů prostupného bydlení v ČR 2014, přehledová studie Dotazník – Komparace systémů prostupného bydlení v ČR v roce 2014
Počet literatury a zdrojů:	6 (+7 elektronické zdroje)
Rozsah práce:	52 + 8 s. (92.500 znaků s mezerami)